

Elina Aulakoski

**YKSITYISTEN OIKEUSAPUHAKEKEMUKSET HAAPAJÄRVEN
OIKEUSAPUTOIMISTOLLE VUOSINA 2003 JA 2008**

Opinnäytetyö

Kajaanin ammattikorkeakoulu

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Liiketalouden koulutusohjelma

Syksy 2009

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma
Tekijä(t) Elina Aulakoski	
Työn nimi Yksityisten oikeusapuhakemukset Haapajärven oikeusaputoimistolle vuosina 2003 ja 2008.	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Oikeudelliset opinnot	Ohjaaja(t) Matti Haataja
	Toimeksiantaja
Aika Syksy 2009	Sivumäärä ja liitteet 38+4
<p>Jokaisella on oikeus saada tarvitsemaansa oikeudellista apua taloudellisesta asemasta riippumatta. Valtio ylläpitää oikeusaputoimistoja joissa julkiset oikeusavustajat tarjoavat lainopillista apua. Julkisten oikeusavustajien lisäksi on myös mahdollista saada oikeusapua yksityisiltä avustajilta. Yksityinen avustaja on asianajaja tai lakimies joka työskentelee oikeusaputoimistojen ulkopuolella, yksityisellä sektorilla.</p> <p>Oikeusapua haetaan avustajasta riippumatta aina oikeusaputoimistosta. Toimistoissa tehdään oikeusapupäätös, jossa käy ilmi asia, johon oikeusapua myönnetään, asiaa käsittelevä tuomioistuin, hakijan taloudellinen asema, oikeusavun voimassaolo, mitä etuuksia oikeusapuun sisältyy, oikeusavun saajan omavastuuosuus ja avustajan nimi. Yleensä yksityiset avustajat lähettävät oikeusapuhakemuksia asiakkaidensa puolesta oikeusaputoimistoille.</p> <p>Tässä työssä tutkin yksityisten oikeusapuhakemuksia, joka ovat tulleet Haapajärven oikeusaputoimistolle vuosina 2003 ja 2008 ja joihin on tehty myönteinen oikeusapupäätös. Päätökset on arkistoitu Haapajärven oikeusaputoimistolle jossa olen käynyt tutkimassa materiaalia ja ottanut myönteisten päätösten asianimikkeet. Asianimikkeet olen laittanut 12 eri ryhmään joita vertaan vuosien välillä. Otan lopuksi myös kymmenen yleisintä asiaa kyseisiltä vuosilta joita käsittelen lähemmin.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	Oikeusapu, oikeusapuhakemus, oikeusaputoimisto, yksityinen avustaja,
Säilytyspaikka	x Kajaanin ammattikorkeakoulun Theseus-tietokanta x Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Business	Degree Programme Business Administration
Author(s) Elina Aulakoski	
Title Legal Aid Applications by Private Attorneys to the Haapajärvi Legal Aid Office between the years 2003 - 2008.	
Optional Professional Studies Finanacial Administration and Law	Instructor(s) Matti Haataja
	Commissioned by
Date Autumn 2009	Total Number of Pages and Appendices 38+4
<p>Everyone has the right to receive legal assistance they need regardless of the financial position. The state maintains public legal aid offices where legal counselling services are provided by public legal aid attorneys. It is also possible to receive legal assistance from a private attorney, besides a public legal aid attorney. A private attorney is a lawyer working in the private sector.</p> <p>Despite the type of attorney, legal aid is always applied from the legal aid office. The legal aid office makes the decisions on cases in which legal aid is granted, the court where the matter is heard, the applicant's financial status, the period of validity of legal aid, the benefits included in legal assistance, the recipient's excess deduction and the attorney's name. Usually private counsels send legal aid applications on the legal aid offices on behalf of their clients.</p> <p>In this work I studied private person's legal aid applications to the Haapajärvi legal aid office between the years 2003 and 2008 with a positive decision on legal aid. Decisions are archived at the Haapajärvi legal aid office where I studied the material and took the cases in which the legal aid was granted. Different matters were placed in 12 different categories which were compared by the years. Finally, the ten most common matters in those years were taken to be examined more closely.</p>	
Language of Thesis	Finnish
Keywords	legal assistance, legal aid application, legal aid office, private attorney,
Deposited at	x Theseus Database at Kajaani University of Applied Sciences x Library of Kajaani University of Applied Sciences

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 OIKEUSAPU	2
2.1 Oikeusavun historia	4
2.2 Oikeusavun kattavuus	5
2.3 Oikeusavun hakeminen	6
2.4 Oikeusapupäätös	7
2.5 Kielteinen oikeusapupäätös	8
2.6 Oikeusavun tulorajat ja niiden laskeminen	9
2.7 Oikeusturvavakuutus	12
2.8 Julkinen oikeusapu ulkomaille	13
3 AVUSTAJAT JA ASIARYHMÄT	14
4 YKSITYISTEN OIKEUSAPUHAKEKEMUKSET VUOSINA 2003 JA 2008	24
4.1 Pahoinpitely	27
4.2 Varkaus	28
4.3 Valitus ulkomaalais-/maahanmuuttoviraston päätöksestä	28
4.4 Törkeä rattijuopumus	29
4.5 Lähestymiskielto	31
4.6 Lapsen huolto, tapaaminen ja elatus	32
4.7 Törkeä pahoinpitely	32
4.8 Petos	33
4.9 Laiton uhkaus	33
4.10 Valitus käräjäoikeuden tuomiosta	33
5 POHDINTA	35

1 JOHDANTO

Suoritin opintojani koskevan harjoittelun keväällä 2009 Haapajärven oikeusaputoimistossa toimistosihteeriharjoittelijana. Haapajärven oikeusaputoimistolla työskentelevät johtava julkinen oikeusavustaja sekä kaksi julkista oikeusavustajaa. Kansliahenkilökuntaan kuuluvat osastosihteerit, oikeusapusihteerit sekä vuoden alusta lähtien edunvalvontasihteerit. Haapajärven oikeusaputoimiston sivutoimipisteet sijaitsevat Nivalassa, Haapavedellä, Pyhäjärvellä ja Kärsämäellä. Haapajärven toimisto kuuluu Rovaniemen oikeusapupiiriin.

Toimistosihteerin työkuvaan kuuluvat kaikki kansliatehtävät. Yhtenä osa-alueena on yksityisten lähettämien oikeusapuhakemusten kirjaaminen koneelle ja päätösten tekeminen. Oikeusaputoimistoihin tulee hakemuksia ympäri Suomea ja lähes päivittäin.

Tavoitteena työssä on selvittää vastaukset seuraaviin kysymyksiin;

- Minkälaisiin asioihin oikeusapua haetaan?
- Onko viiden vuoden aikana tapahtunut suuria muutoksia asianlaadun tai hakemusten määrän suhteen?
- Mistä vuosien eroavaisuudet voisivat johtua?

Toisena tavoitteena on antaa selkeä käsitys oikeusavusta niin, että jokainen tietää, mitä oikeusapu on, kenelle sitä annetaan ja miten sitä haetaan.

Tutkimusaineistona ovat yksityisiltä tulleet oikeusapuhakemukset, joihin on myönnetty oikeusapua ja jotka ovat tulleet Haapajärven oikeusaputoimistolle vuosina 2003 ja 2008. Eli myönteiset oikeusapupäätökset. Kielteisiä päätöksiä on vuosittain määrällisesti erittäin vähän, joten niitä ei ole otettu tutkimusaineistoon mukaan. Tutkimusaineistosta on katsottu vain asia, johon oikeusapua on myönnetty. Yksityisyysuojan vuoksi hakijan sukupuoli, ikä ja käräjäoikeus, jossa asia istutaan, ei ole otettu huomioon työssä ollenkaan.

Vuosia valittaessa on haluttu, että molemmat vuodet olisivat mahdollisimman samantapaisia, jotta tuloksia voisi verrata suoraan.

Teoriaosuudessa käsitellään asiat ryhmittäin ja selvennetään yleisesti, mitä ovat esimerkiksi rikosasiat ja mitä avioliitto- ja perheoikeudelliset asiat. Tutkimustuloksissa käsitellään ensin

vuosittain hakemusmäärät, kirjataan ylös yleisempiä asianimikkeitä ja kuvioiden kautta kerrotaan vuoden hakemusten jakautumisesta asiaryhmien kesken. Lopuksi otetaan esille kymmenen yleisintä asianimikettä, joihin oikeusapua on Haapajärven oikeusaputoimistolla myönnetty vuosien 2003 ja 2008 aikana ja selvennetään lähemmin, mitä ne tarkoittavat.

Tutkimus on määrällinen eli kvantitatiivinen. Tutkimukseen ei tehdä erikseen kyselyjä eikä muita aineiston hankinta menetelmiä, vaan aineisto muodostuu valmiina olevasta materiaalista.

2 OIKEUSAPU

Oikeudellisia asiantuntijapalveluja tarjotaan Suomessa monissa eri muodoissa. Oikeudellisten asiantuntijapalvelujen kokonaisuus muodostuu sekä lakisääteisen valvonnan piirissä olevista tahoista, joita ovat asianajajat ja julkiset oikeusavustajat että oikeudellisia palveluja tarjoavista lakiasiatoimistoista, vastaavista ammatinharjoittajista ja joiltakin osin myös lainopillista koulutusta vailla olevista asioitsijoista. Oikeudellisia palveluja tarjotaan myös muun liiketoiminnan yhteydessä eri yritysten toimialoihin kuuluvissa asioissa. (Litmala 2004, 9.)

Valtio ylläpitää oikeusaputoimistoja oikeusavun tarjoamiseksi luonnollisille henkilöille. Oikeusaputoimistojen tehtävänä on suorittaa niille oikeusapulaissa ja muualla laissa tai asetuksessa säädettyjä tehtäviä. Oikeusaputoimistoa johtaa johtava julkinen oikeusavustaja, jonka lisäksi on muita julkisia oikeusavustajia ja muuta henkilökuntaa. (Laki valtion oikeusaputoimistoista 1 § ja 2 §.)

Oikeusapua annetaan valtion varoista henkilölle, joka tarvitsee asiantuntevaa oikeudellista apua, mutta ei taloudellisen asemansa vuoksi itse kykene suorittamaan asian hoitamisesta aiheutuvia menoja. Oikeusapua haetaan valtion oikeusaputoimistosta. Oikeusapua voi hakea mistä tahansa oikeusaputoimistosta riippumatta hakijan asuinpaikasta, mutta lähtökohtana on kuitenkin, että asiakas ottaa yhteyttä oman kuntansa oikeusaputoimistoon. (Oikeusapulaki 1:1 §.)

Oikeusaputoimistoja on tällä hetkellä 60 ja ne sijaitsevat yleensä käräjäoikeuspaikkakunnilla. Oikeusaputoimistot on jaettu kuuteen oikeusapupiiriin, joita johtaa oikeusaputoimen johtaja. Oikeusapupiirejä ovat Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin, Kouvolan ja Rovaniemen oikeusapupiirit. Oikeusaputoimistoissa hoidetaan vuosittain noin 56 000 oikeusapuasiasia ja yksityisille avustajille tehdään vuosittain reilu 20 000 oikeusapupäätöstä. (Litmala & Alasaari 2005, 88.)

Oikeusapuohjaus

Oikeusapuohjaus aloitettiin syksyllä 2005 kokeiluluontoisesti, joka vakinaistettiin vuoden 2007 alusta. Oikeusapuohjauksessa tavoitteena on ohjata avun tarvitsija oikealle viranomaiselle. Oikeusapuohjauksessa autetaan myös löytämään oikeaa tietoa ja lomakkeita,

saadakseen asiansa käsittelyyn viranomaisessa. Oikeusapuohjauksella pyritään siihen, että avun tarvitsija löytää apua oikeudellisiin ongelmiin mahdollisimman pian, ennen kuin ongelmat kehittyvät liian vaikeiksi hallita. Puhelimeen vastaavat oikeusaputoimistojen kansliahenkilöstö. Palvelussa ei anneta vastauksia oikeudellisiin ongelmiin vaan neuvojan kanssa voi pohtia, onko syytä kääntyä lakimiehen puoleen vai voiko jokin viranomainen tai muu taho olla avuksi. (Oikeuslaitos 2009c.)

Oikeusapuohjausta antaa valtakunnallinen palvelupuhelin jonka numero on **0100 86200**. Numeroon vastataan maanantaista perjantaihin klo 9.00–15.00 välillä. Ruotsinkielistä neuvontaa annetaan numerosta **0100 86201** maanantaista perjantaihin klo 9.00–12.00 välillä. Oikeusapuohjausta annetaan myös pohjoissaameksi numerosta **010 366 1645**. Puhelun hinta määräytyy soittajan oman sopimuksen mukaan. Valtakunnallisessa numerossa päivystää aina vähintään kaksi neuvojaa, ruotsinkielisessä numerossa päivystää yksi neuvoja ja pohjoissaameksi oikeusapuohjausta antaa rajoitettuna aikana yksi neuvoja. Uutta henkilökuntaa oikeusapuohjausta varten ei ole palkattu, joten puhelinpäivystyksen kansliahenkilökunta hoitaa muiden töiden ohella. (Oikeuslaitos 2009c.)

Oikeudellinen puhelinneuvonta

Oikeusapulakia uudistetaan joulukuun alusta. Tuolloin nykyisin yhteensä 21 oikeusaputoimiston antama, marraskuun 2009 loppuun kokeiluna toimiva puhelinneuvonta vakinaistetaan ja laajennetaan kaikkiin maan oikeusaputoimistoihin. Lainmuutoksen myötä selkeytyy myös aiemmin hieman epäselvänä pidettyä tilannetta puhelinneuvonnan lainmukaisuudesta. Laissa ei ole aiemmin ollut nimenomaista mainintaa puhelinneuvonnasta. Eikä laissa ole tähän asti selkeästi todettu, että oikeusapua annetaan vain tiettyjen tulorajojen puitteissa. Hallituksen esityksessä (103/2008) todetaan, että puhelimen ja muun sähköisen etäviestimen välityksellä oikeudellista neuvontaa annettaessa hakijan käyttövaralaskelman tekeminen ei ole tarpeellista. Joulukuun alusta 2009 voimaan tulevan muutoksen nojalla hakijan taloudellista asemaa ei tarvitse selvittää lainkaan tapauksissa, joissa hakijalle annetaan vain vähäistä oikeudellista neuvontaa puhelimitse tai muuta sähköistä etäviestintä käyttäen. (Lasola 2009, 153.)

2.1 Oikeusavun historia

Voimassa olevan julkisen oikeusapujärjestelmän perusta luotiin vuonna 1973, jolloin säädettiin lait yleisestä oikeusaputoiminnasta ja maksuttomasta oikeudenkäynnistä. Perimmäisenä tarkoituksena oli saada varattomien ja vähävaraisten henkilöiden oikeusturva mahdollisimman kattavaksi riippumatta siitä, käsiteltiinkö oikeudellinen asia tuomioistuimessa vai tuomioistuimen ulkopuolella. Kuntien lakisääteiseksi tehtäväksi yleinen oikeusapu säädettiin vuonna 1989. Oikeusapujärjestelmää uudistettiin vuonna 1998, jolloin lait yleisestä oikeusavusta, maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain muuttamisesta ja valtion oikeusaputoimistoista tulivat voimaan. Uudistuksen myötä vastuu yleisen oikeusavun järjestämisestä siirrettiin kunnilta takaisin valtiolle. (Lasola 2009, 147–148.)

Ennen vuonna 1973 voimaan tulleita lakeja, oli vähävaraisille suunnattuja varsinaisia kunnallisia oikeusaputoimistoja suurissa kaupungeissa yhteensä 12. Niiden lisäksi useissa kaupungeissa ja kauppaloissa virkamiehet avustivat ja neuvoivat asiakkaita ilmaiseksi. Maaseuduilta puuttui kunnallinen oikeusaputoiminta kokonaan. Lakien voimaantulon jälkeen siirryttiin vapaaehtoisuuden pohjalta toimivista kunnallisista oikeusaputoimistoista valtionavun turvaamiin yleiseen oikeusaputoimintaan. (Litmala, Alasaari & Salovaara-Karstu 2007, 3.)

Maksuton oikeudenkäynti rajoittui nimensä mukaisesti vain ja ainoastaan tuomioistuimissa käsiteltäviin asioihin. Yleinen oikeusapu ja maksuton oikeudenkäynti olivat monin osin rinnakkaisia järjestelmiä, joiden tarkoituksena oli tarjota varattomille tai vähävaraisille oikeusapua joko korvauksetta tai osakorvausta vastaan. Ne olivat toisilleen myös vaihtoehtoisia, hakijan taloudellisen aseman perusteella määräytyviä keinoja saada julkisin varoin kustannettua oikeusapua. Vuoden 1998 lait oikeusavusta ja maksuttomasta oikeudenkäynnistä eivät ehtineet olla voimassa kovinkaan pitkään, koska jo vuonna 2001 hallitus antoi esityksensä järjestelmän uudistamisesta, joka johti uuden sääntelyn voimaantuloon kesäkuun alusta 2002. (Lasola 2009, 148.)

Vuoden 2002 oikeusapu-uudistus sisälsi merkittäviä muutoksia aikaisempaan järjestelmään. Aiemman kahden järjestelmän sijaan luotiin yksi yhtenäinen järjestelmä, joka mahdollistaa oikeudellisen avun edelleen lähtökohtaisesti kaikissa oikeudellisissa asioissa. Keskeisin

oikeuspoliittinen tavoite oli laajentaa julkisen oikeusavun saatavuutta. Uudistuksen myötä julkinen oikeusapu laajeni ensisijaisesti kattamaan myös niin sanotut keskituloiset.

Ennen uudistusta julkisen oikeusavun piiriin on arvioitu lukeutuvan runsaat 40 prosenttia kotitalouksista. Uudistuksen tultua voimaan sen on arvioitu kattavan noin kolme neljännestä kaikista maamme kotitalouksista. (Lasola 2009, 148.)

2.2 Oikeusavun kattavuus

Oikeusapua annetaan lähtökohtaisesti kaikissa oikeudellisissa asioissa ja se kattaa asianajajan tai muun avustajan antaman oikeudellisen neuvonnan, asiakirjojen laadinnan tai muut tarpeelliset toimenpiteet. Oikeusapu kattaa myös avustamisen tuomioistuimessa, sovinto-neuvotteluissa tai muissa viranomaisissa. Oikeusapua saa enintään sadalta tunnilta, ellei tuomioistuin erityisistä syistä päättä oikeusavun jatkamisesta. Tuomioistuimen ulkopuolisissa asioissa sadan tunnin raja on ehdoton. (Kemppainen 2004, 167.)

Oikeusavun saaja vapautuu velvollisuuksista suorittaa:

- palkkion tai korvauksen määrätyle tai hyväksytylle avustajalle kokonaan tai osittain sen mukaan kuin oikeusapupäätöksessä todetaan
- palkkiota ja korvausta asian käsittelyssä tarvitsemastaan tulkkaus- ja käännösavusta
- käsittelymaksua, toimituskirjamaksua ja erillisten kustannusten korvausta pääasialla käsittelevässä viranomaisessa; vastaavia maksuja ei peritä myöskään muissa viranomaisissa niiden suorittamista toimenpiteistä ja antamista toimituskirjoista, jotka ovat tarpeen asian hoitamiseksi.

Valtion varoista suoritetaan myös oikeusapua saaneen asianosaisen nimeämälle todistajalle maksettavat korvaukset. Muut tuomioistuimessa tapahtuneesta todistelusta aiheutuneet kustannukset korvataan valtion varoista, jos todistelu on ollut asian selvittämiseksi tarpeen.

- Jos oikeusapua saanut asiaan osallinen muu kuin rikosasian vastaaja on määrätty asian selvittämisen takia saapumaan henkilökohtaisesti tuomioistuimeen, korvataan hänen tuomioistuimeen saapumisestaan aiheutuneet kustannukset valtion varoista.

Lisäksi oikeusavunsaaja vapautuu velvollisuudesta suorittaa tuomion tai päätöksen täytäntöönpanosta valtiolle suoritettavista ulosottomaksuista ja etukäteen perittävistä kuluista. Kaikki välttämättömät täytäntöönpanokulut maksetaan valtion varoista, jos niitä ei saada vastapuolelta perityksi. (Oikeusapulaki 1:4 §.)

Oikeusavun kattavia asioita ovat esimerkiksi;

- perheoikeudelliset asiat
- perintöön liittyvät asiat
- velkomusasiat
- huonevuokra-asiat
- työsuhteeseen liittyvät asiat
- sopimuksiin liittyvät asiat
- rikosasiat
- hallinnolliset asiat.

2.3 Oikeusavun hakeminen

Hakijan on esitettävä perustelut siitä, että hänen asiansa on sellainen, johon oikeusapua voidaan myöntää. Tuomioistuinasianssa oikeusavun hakijan on toimitettava hakemuksen yhteydessä asianosaisasemastaan riippuen jokin seuraavista selvityksistä:

Riita-asia/kantaja: esitettävä haaste tai vähintään haastehakemuskonsepti-, luurankohaastehakemus tai poikkeustapauksissa muu riittävä selvitys oikeussuojan tarpeesta, esimerkiksi sovintoneuvottelujen kirjeenvaihtoa.

Riita-asia/vastaaja: esitettävä kantajana haastehakemus ja/tai tuomioistuimen vastaus/lausumapyyntö tai muu vastaava selvitys.

Rikosasia/vastaaja: esitettävä syyte, syyttäjän rangaistusvaatimus, asianomistajan vahingonkorvausvaatimukset, esitutkintapöytäkirja ja muu tarvittava selvitys.

Rikosasia/asianomistaja: esitettävä syyte, esitutkintapöytäkirja, lääkärinlausunto ja/tai muu riittävä selvitys.

Hakemusasia/hakija: esitettävä hakemus tai sen luonnos ja tarvittava muu selvitys, josta ilmenee, että asia on riitainen ja on erityisen painavia syitä avustajan määräämiselle.

Hakemusasia/asiaan osallinen: esitettävä vastapuolen hakemus oikeudelle ja tarvittaessa oikeuden vastaus/lausumapyyntö, josta ilmenee, että asia on riitainen ja on erityisen painavia syitä avustajan määräämiselle. (Oikeusavun käsikirja 2002, 13–14.)

Oikeusapua haetaan oikeusaputoimistoista, joka myös päättää sen antamisesta. Julkista oikeusapua voi hakea kaikista oikeusaputoimistoista asuinpaikasta riippumatta. Hakemus voidaan tehdä joko oikeusaputoimistoissa, asianajotoimistoissa, lakiasianajotoimistoissa tai tuomioistuimissa. Hakemuksen voi myös täyttää Internetissä tai oikeusaputoimistoista saatavilla valmiilla lomakkeilla. Hakemusta ei tarvitse välttämättä viedä henkilökohtaisesti oikeusaputoimistoon, vaan sen voi toimittaa myös postitse, faksilla tai valitsemansa asiamiehen kautta. (Litmala 2004, 13.)

Tuomioistuimessa käsiteltävissä asioissa oikeusavun hakija saa itse valita avustajansa.

2.4 Oikeusapupäätös

Oikeusaputoimiston tekemä oikeusapupäätös annetaan hakijalle tai hakijan asiamiehelle kirjallisena. Päätöksestä käy ilmi asia, johon oikeusapua myönnetään, asiaa käsittelevä tuomio-istuin, hakijan taloudellinen asema, oikeusavun voimassaolo, mitä etuuksia oikeusapuun sisältyy, oikeusavun saajan omavastuuosuus ja avustajan nimi. Oikeusapupäätöksen yhteydessä hakija saa oikeusaputoimistosta valitusohjeet. (Kempainen 2004, 168.)

Jos oikeusavun saajan tai hänen puolisonsa taloudelliset olosuhteet muuttuvat oikeusapupäätöksen jälkeen, on saajan ilmoitettava siitä oikeusaputoimistoon. Tällöin oikeusaputoisto tai tuomioistuin voi muuttaa oikeusapupäätöstä. Jos oikeusapu päätetään lakkauttaa tai sitä muutetaan, oikeusaputoimisto päättää, onko oikeusapua saaneen

suoritettava valtiolle korvausta ja vahvistetaan korvauksen määrä. (Kemppainen 2004, 168–169.)

On asioita, joissa oikeusaputoimisto ei päättä oikeusavun antamisesta. Esimerkiksi sotilasoikeudenkäyntiasiat ja vankilaoikeuden käsittelemät asiat ovat asioita, joissa tuomioistuin päättää oikeusavun myöntämisestä. (Oikeusavun käsikirja 2002, 15.)

2.5 Kielteinen oikeusapupäätös

Ratkaisupyyntö pitää tehdä kirjallisesti ja se on toimitettava päätöksen tehneelle oikeusaputoimistolle. Oikeusaputoimisto voi myös itse oikaista tekemänsä päätöksen. Mikäli oikeusaputoimiston mielestä aihetta oikaaisuun ei ole, siirtyy ratkaisupyyntö tuomioistuimen tutkittavaksi. Ratkaisupyyntö tarkoittaa sitä, että tuomioistuin tutkii oikeusapuhakemuksen ja antaa siihen oman ratkaisunsa. Tuomioistuin voi muuttaa oikeusaputoimiston päätöstä myös ratkaisupyyntöön esittäneen vahingoksi. (Oikeuslaitos 2009a.)

Ratkaisupyyntö voidaan tehdä kaikista oikeusapupäätökseen sisältyvistä asioista. Edellytyksenä on, että esitetty oikeusapuhakemus tai korvauspyyntö on päätöksessä osittain tai kokonaan hylätty. Ratkaisupyyntöä tulee käydä ilmi:

- päätös, jota ratkaisupyyntö koskee
- miltä osin ratkaisupyyntöön esittänyt on päätökseen tyytymätön
- millä perusteella ratkaisupyyntöön esittänyt on päätökseen tyytymätön.

Hakijan pitää liittää ratkaisupyyntöön oikeusapupäätös sekä ne asiakirjat, joihin hän haluaa vedota. Tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa voi ratkaisupyyntöön esittää siihen saakka kunnes pääasiassa annettu ratkaisu on saanut lainvoiman. Tuomioistuimen ulkopuolisissa asioissa ratkaisupyyntö on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta. (Oikeuslaitos 2009a.)

Kielteinen oikeusapupäätös ei estä hakijaa hakemasta oikeusapua uudestaan samassa asiassa, jos on ilmennyt uusia perusteita. Esimerkiksi asian käsittely on edennyt toiseen viranomaiseen tai tuomioistuimeen. (Oikeusavun käsikirja 2002, 15.)

2.6 Oikeusavun tulorajat ja niiden laskeminen

Käyttövarat lasketaan tulot miinus menot. Tuloihin huomioidaan palkka- ja eläketulot, päivärahat, lapsilisät, elatusavut ja pääomatulot. Tuloista vähennetään veron ennakonpidätys. Menoihin otetaan huomioon asumismenot (vuokra, asuntolainan korot, sähkö, vesi ym.), päivähoitomaksut, elatusapumaksut, ulosottosuoritukset ja velkajärjestelyn maksuohjelman

mukaiset suoritukset siltä osin, kuin yhteenlasketut menot ylittävät 250 euroa kuukaudessa. Tuloista vähennetään myös 300 euroa jokaisesta hakijan taloudessa asuvasta alaikäisestä lapsesta. (Oikeuslaitos 2009b.)

Hakijan avio- tai avopuolison tai rekisteröidyssä parisuhteessa hakijan kanssa asuvan tulot otetaan käyttövaralaskelmassa huomioon, ellei puoliso ole asiassa hakijan vastapuolena. Tulojen ohella myös hakijan varallisuus voi vaikuttaa oikeusavun myöntämiseen. Vakituista asuntoa ja työn kannalta välttämätöntä autoa ei oteta huomioon. Jos muu varallisuus on yli 25 000 euroa, sen ylimenevästä osasta lisätään 1 % käyttövaralaskelmaan. Varat otetaan huomioon verotusarvonsa mukaisesti. Varoista vähennetään velat. Jos hakijalla on talletuksia tai muuta helposti rahaksi muutettavaa omaisuutta yli 5000 euroa, näitä ei lasketa käyttövaroihin, vaan niiden perusteella määräytyy lisäomavastuu. (Oikeuslaitos 2009b.)

Tuloista riippuen oikeusavun saaja maksaa oikeusavustajan palkkiosta tietyn prosenttiosuuden. Se määräytyy hakijan kuukausittaisten käyttövarojen perusteella seuraavasti:

Yksinäinen henkilö

Käyttövarat enintään	Omavastuu
700 euroa	0 %
900 euroa	20 %
1 100 euroa	30 %
1 300 euroa	40 %
1 400 euroa	55 %

1 500 euroa 75 %

Kun käyttövarat ovat yli 1 500 euroa, oikeusapua ei myönnetä.

Puolisot yhteensä

Käyttövarat enintään Omavastuu

1 200 euroa	0 %
1 400 euroa	20 %
1 700 euroa	30 %
2 200 euroa	40 %
2 400 euroa	55 %
2 600 euroa	75 %

Kun käyttövarat ovat yli 2 600 euroa, oikeusapua ei myönnetä.

Oikeusavun saajalta perittävät maksut muodostuvat omavastuusta ja oikeusapumaksusta. Oikeusapumaksu on 70 euroa ja se peritään kaikilta muilta hakijoilta paitsi niiltä, jotka saavat oikeusapua korvauksetta eli ilman omavastuuta. (Oikeusministeriö 2009).

Lisäomavastuu tulee, jos hakijalla on talletuksia tai muuta helposti realisoitavaa omaisuutta yli 5 000 euroa. Lisäomavastuun määrä on puolet hakijan varallisuudesta, siltä osin kuin se ylittää 5 000 euroa.

Esimerkki lisäomavastuun määräytymisestä:

$(\text{talletuksia } 25\,000 \text{ euroa} - 5\,000 \text{ euroa}) \times 50 \% = \text{lisäomavastuu } 10\,000 \text{ euroa.}$

Omavastuu voi koostua kahdenlaisesta omavastuusta, perusomavastuusta ja lisäomavastuusta. Perusomavastuun määrä lasketaan vahvistetusta avustajan palkkiosta ja kulukorvauksesta. Mahdollinen lisäomavastuu on merkitty oikeusapupäätökseen. Perusomavastuu ja lisäomavastuu ovat keskenään rinnakkaisia ja toisistaan riippumattomia. (Oikeusavun käsikirja 2002, 5 ja 24.)

Esimerkkejä omavastuuosuuden määräytymisestä:

Avustajan lasku 8000 euroa

1. perusomavastuu 0 % (eli korvauksetta)
2. lisäomavastuu 10 000 euroa
- oikeusavunsaaja maksaa 8000 euroa.

Avustajan lasku 20 000 euroa

1. perusomavastuu 0 %
2. lisäomavastuu 10 000 euroa
- oikeusavunsaaja maksaa 10 000 euroa

Avustajan lasku 20 000 euroa

1. perusomavastuu 25 %
2. lisäomavastuu 10 000 euroa
- oikeusavunsaaja maksaa $(20\,000 \text{ euroa} \times 25\%) + 10\,000 \text{ euroa} = 15\,000 \text{ euroa}$.

Hakijan taloudellista asemaa ei tarvitse selvittää, jos hakijalle annetaan vähäistä oikeudellista neuvontaa puhelimitse tai muuta sähköistä etäviestintä käyttäen. Vähäisestä oikeudellisesta neuvonnasta ei myöskään peritä omavastuuosuutta. (Oikeusapulaki 1:3a §.)

2.7 Oikeusturvavakuutus

Oikeusturvavakuutuksella tarkoitetaan asianajo- ja oikeudenkäyntikulujen turvaamiseksi otettua vakuutusta. Yksityinen oikeusturvavakuutus otettiin Suomessa käyttöön vuonna 1968. Vakuutuskorvauksia haettiin alkuun suhteellisen vähän, mutta nykyisin oikeusturvavakuutus on kansalaisten oikeusturvan kannalta merkittävä tekijä. Vakuutus on vapaaehtoinen, joka kuuluu osana tai on mahdollista liittää esimerkiksi koti-, maatala-, yritys-, kiinteistö-, auto- ja venevakuutuksiin. Oikeusturvavakuutuksen voi myös saada yhteisöjen ryhmä-vakuutuksiin. (Litmala 2004, 15).

Oikeusturvavakuutukset ovat rajoitettuja eivätkä ne kata kaikkia oikeudellisia asioita. Kyseessä on vapaaehtoinen vakuutus, joten kaikilla vakuutusyhtiöllä omat vakuutusehtonsa.

Vakuutus sopimuksissa määritellään se, millaisia riita-, rikos- ja hakemusasioista aiheutuvia kustannuksia korvataan. Sopimuksissa määritellään myös se, mikä on asiakkaan omavastuu ja mikä on korvattavien kulujen määrä. Käytännössä oikeusturvavakuutukset ovat pääkohdiltaan samansisältöisiä kaikilla vakuutusyhtiöillä, mutta yksityiskohdissa saattaa olla eroja. Vakuutusyhtiöt käyttävät sopimuksissaan pääosin Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton malliehtoja. (Litmala & Alasaari 2005, 14.)

Oikeusturvavakuutuksiin liittyy myös omavastuu. Kotivakuutuksiin sisältyvän oikeusturvavakuutuksen omavastuu on normaalisti 15 prosenttia kustannuksista, kuitenkin vähintään vakuutuskirjaan merkitty määrä, esimerkiksi 170–250 euroa. Vakuutuskirjassa määritellään myös vakuutusmäärä eli enimmäiskorvaus. Enimmäiskorvaus vaihtelee vakuutusyhtiöstä riippuen 5 000–17 000 euroon oikeudenkäyntiä kohden. (Litmala & Alasaari 2005, 15.)

Oikeusturvavakuutuksen perusteella myönnettäviä korvauksia pitää hakea kirjallisesti etukäteen. Korvauksen saamisen edellytys puolestaan on, että vahinko on tapahtunut eli esimerkiksi riita tai syyte on tullut vireille vakuutuksen voimassaolonaikana. Jos vakuutus on ollut voimassa alle kaksi vuotta, tulee myös riidan tai syytteen perusteen olla syntynyt vakuutuksen voimassaolonaikana. Voimassaoloaika laskettaessa huomioon otetaan koko se aika, jonka vakuutus on ollut voimassa yhdessä tai useammassa vakuutusyhtiössä. (WS Bookwell Oy 2004, 42.)

2.8 Julkinen oikeusapu ulkomaille

Oikeusapua ulkomaille voi saada vain oikeudelliseen neuvontaan. Erityisen painavista syistä oikeusministeriö voi myöntää laajempaa oikeusapua. Oikeusapua ulkomaille voi saada muun muassa lapsikaappausasioissa tai rikosasioissa, joissa Suomessa asuva henkilö on joutunut esimerkiksi seksuaalirikoksen uhriksi. Hakemus tehdään suoraan ulkoministeriölle. (Litmala 2004, 15).

3 AVUSTAJAT JA ASIARYHMÄT

Asianajaja on Suomen asianajajaliittoon kuuluva lakimies, jonka toimintaa valvovat Asianajajaliitto ja oikeuskansleri. **Julkinen oikeusavustaja** on lakimies, joka työskentelee valtion oikeusaputoimistoissa ja jonka toimintaa valvotaan samalla tavalla kuin asianajajien toimintaa. **Muut lakimiehet** työskentelevät esimerkiksi lakiasiantaimistoissa, eikä heidän toimintansa ole asianajajalain mukaisen valvonnan asia. (Oikeusministeriö 2007.)

Asia, joka ei ole tulossa tuomioistuimen käsiteltäväksi, tai jota ei voida käsitellä tuomioistuimessa, oikeusapua antavat julkiset oikeusavustajat. Yksityisen avustajan voi määrätä, jos oikeusaputoimisto on asiassa esteellinen. Esimerkiksi seuraavissa tilanteissa voi määrätä yksityisen avustajan asiaan, joka ei ole tulossa vireille tuomioistuimessa:

- rikosasioissa jo esitutinnan aikana
- väliaikaista lähestymiskieltoa koskevissa asioissa poliisiviranomaisen luona tapahtuvaa käsittelyä varten
- jos oikeusaputoimisto on pääasiassa esteellinen, tai ei voi kiireen, luottamuspuhan tai muun erityisen syyn vuoksi hoitaa asiaa. (Oikeusavun käsikirja 2002, 9.)

Oikeusapua antaa julkinen oikeusavustaja. Tuomioistuinasioissa avustajaksi voidaan kuitenkin määrätä myös tehtävään suostumuksensa antanut yksityinen avustaja.

Yksityiseksi avustajaksi on määrättävä asianajaja tai muu oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan avustajaksi kelpoinen henkilö. Rikosasiassa epäillyn avustajaksi on määrättävä julkinen oikeusavustaja tai asianajaja taikka erityisestä syystä muu oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut henkilö, jos epäilty on pidätetty tai vangittu, jos häntä epäillään tai hänelle vaaditaan rangaistusta rikoksesta, josta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin neljä kuukautta vankeutta, tai tällaisen rikoksen yrityksestä tai osallisuudesta siihen taikka jos epäilty on 18 vuotta nuorempi. (Oikeusapulaki 1:8 §).

Jos oikeusavun saaja on itse ehdottanut avustajakseen henkilöä, joka täyttää kelpoisuusvaatimukset, on tämä määrättävä, jolleivät erityiset syyt toisin vaadi. Avustaja on velvollinen noudattamaan hyvää asianajotapaa. (Oikeusapulaki 1:8 §.)

Avustaja ei saa tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa ilman tuomioistuimen lupaa laittaa toista sijaisekseen. Sijaiseksi hyväksyttävän on myös täytettävä avustajan kelpoisuusvaatimukset. (Oikeusapulaki 1:9 §.)

Tuomioistuin voi käsiteltävänä olevassa asiassa ja oikeusaputoimisto muussa kuin tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa oikeusavun saajan tai avustajan perustellusta pyynnöstä tai pätevistä syistä omasta aloitteestaan peruuttaa avustajan määräyksen ja määrätä toisen avustajan. (Oikeusapulaki 1:9 §).

Avoliitto- ja perheoikeudelliset asiat

Avoliittoa säätelee avioliittolaki, jossa on määräyksiä muun muassa avioliiton solmimisesta, puolisoitten omistussuhteesta, avioerosta ja osituksesta. Lain mukaan aviopuolisot ovat yhdenvertaisia. Avoliittoon ei sovelleta avioliittoa koskevia säännöksiä eikä avoliitosta ole säädetty lakia vaan siihen sovelletaan yleisiä sopimusoikeudellisia periaatteita. (WS Bookwell Oy 2004, 69 ja 83.)

Parisuhteen päättyminen tarkoittaa useimmiten myös mahdollisten varallisuutta ja sen jakoa koskevien oikeudellisten ongelmien konkretisoitumista. Avioliittolain ositusta ja omaisuuden erottelua koskevat säännökset luovat perustan sille, miten omaisuus jaetaan avioliiton päättyessä. Vuodesta 1930 lähtien voimassa olleen aviovarallisuusjärjestelmän mukaisesti omaisuus pääsääntöisesti jaetaan tasan avio-oikeuden nojalla. Näin on riippumatta siitä, milloin tai miten omaisuus on saatu tai hankittu. Puolittamisperiaatetta sovelletaan liiton kestosta tai päättymistavasta riippumatta. Puolisot voivat halutessaan poiketa tästä pääsäännöstä tekemällä avioehtosopimuksen. Avioehtosopimuksella voidaan vaikuttaa avio-oikeuden laajuuteen poistamalla se molemmilta tai toiselta puolisoilta joko kokonaan tai osittain. (Lasola 2009, 218.)

Avioeroa haetaan kotipaikan käräjäoikeudesta hakemuksella. Riittää, että vain toinen puoliso haluaa erota, eikä erolle tarvitse esittää mitään perusteita tai syitä. Avioero myönnetään pääasiassa kahdella perusteella: joko kuuden kuukauden harkinta-ajan jälkeen tai kahden vuoden erillään asumisen perusteella. Hakemuksen saavuttua käräjäoikeuden kansliaan, tulee avioero vireille. (WS Bookwell Oy 2004, 91.)

Molemmat vanhemmat ovat velvollisia huolehtimaan lapsen elatuksesta, riippumatta siitä, kumman luona lapsi asuu pääsääntöisesti. Puoliso, jonka luona lapsi ei asu, on velvollinen osallistumaan lapsen menoihin maksamalla elatusmaksua, kunnes lapsi on täyttänyt 18 vuotta. Jos lasta ei määrätä yhteishuoltoon, voivat puoliset sopia keskenään lapsen tapaamisoikeudesta. Sopimuksen voi vahvistaa kunnan lastenvalvoja, jos sopimus on lapsen edun mukainen. Jos tapaamisoikeudesta ei päästä sopimukseen, päättää käräjäoikeus asiasta. Käräjä-oikeus pyytää kunnan lastenvalvojalta aina lausunnon asiasta. (Aarnio 1999, 87.)

Eläke- ja muut sosiaaliin etuuksiin liittyvät asiat

Eläkkeet ovat tärkeä osa sosiaaliturvaa. Eläketurva muodostuu kahdesta eri eläkejärjestelmästä, kansaneläkkeestä ja ansio- eli työeläkkeestä. Kansaneläkkeen suuruuteen vaikuttavat muut eläkkeet, eikä sitä makseta lainkaan, jos tulorajat ylittyvät. Työeläke perustuu saajan työllään ansaitsemaan eläketurvaan ja sen rahoittavat sekä työnantaja että työntekijä työeläkemaksuilla. Työnantaja perii työntekijän osuuden palkasta. Työnantaja huolehtii eläkemaksujen maksamisesta työeläkelaitokselle. Yksityisen sektorin eläkkeistä huolehtivat työeläke-laitokset, julkisen sektorin eläkkeistä vastaavat sekä Kuntien eläkevakuutus että valtiokonttori. (WS Bookwell Oy 2004, 345.)

Eläkettä on pääsääntöisesti haettava. Työeläkettä ja kansaneläkettä voi hakea samalla lomakkeella, vanhuuseläkkeen hakemiseksi kotiin lähetetään esitännetty hakemuslomake. Mukana tulee yleensä myös arvio eläkkeen määrästä. Kelan eläkepäätöksestä voi valittaa tarkastuslautakuntaan ja, jos senkään päätös ei miellytä, niin siitä voi valittaa vakuutuslaitokseen. Työeläkkeestä voi valittaa eläkelautakuntaan ja sen päätöksestä vakuutuslaitokseen. (WS Bookwell Oy 2004, 345.)

Suomessa oikeus sosiaaliturvaan on yksi perustuslaissa säädetyistä perusoikeuksista. Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Sosiaaliturvan eri alueet ovat; (WS Bookwell Oy 2004, 342.)

- perhe ja lapset (lapsilisät, päivähoito ja äitiysavustus)
- asuminen (asumistuet)
- sairaus ja terveys (perusterveydenhuolto, päivärahat ja sairausajan palkat)
- toimintarajoitteisuus (eläkkeet, vammaistuki ja lapsen hoitotuki)

- työttömyys (peruspäiväraha, eroraha ja ansiopäiväraha)
- vanhuus (eläkkeet, rintamalisät ja kotipalvelut)
- leski ja muu omaiset (perhe-eläke ja hautausavustus)
- muu sosiaaliturva (palkkaturva, sotilasavustus ja päihdehuolto).

Huoneenvuokra-asiat

Asuinhuoneiston vuokrauksesta on laissa sanottu, että vuokranantaja voi irtisanoa vuokrasopimuksen ja voi viime kädessä myös hakea vuokralaiselle hädätöä halutessaan asunnon muuhun käyttöön. Jos toistaiseksi voimassa oleva vuokrasopimus irtisanotaan, päättyy se yleensä irtisanomisajan kuluttua, joka on vuokranantajalla kolme kuukautta ja vuokralaisella yhden kuukauden. Vuokranantajalla on oikeus irtisanoa myös määräaikainen vuokrasopimus, jos hän tarvitsee huoneiston omaan tai perheenjäsenensä käyttöön, tai jos vuokrasopimuksen

pysyminen voimassa sovitun määräajan loppuun olisi muusta syystä vuokranantajalle ilmeisen kohtuutonta. (Salovaara-Karstu & Muttilainen 2005, 14.)

Tyypillisimmät vuokrasopimuksen purkamisen ja viime kädessä myös hädän perusteista ovat kahden tai kolmen kuukauden ajalta maksamatta olevat vuokrat tai niin häiritsevä elämä, että muiden asukkaiden asuminen käy kohtuuttoman hankalaksi. Jos vuokralainen ei maksukehотuksista huolimatta maksa vuokriaan tai kirjallisen varoituksen johdosta täytä velvollisuuttaan tai korjaa menettelyään, on vuokranantajan haettava käräjäoikeudelta päätös, joka velvoittaa vuokralaisen muuttamaan asunnosta. Vuokravelat eivät ole ulosottokelpoisia ilman käräjäoikeuden tuomiota. Jos vuokralainen ei täytä tuomiossa asetettua muuttovelvoitetta, on vuokranantajan käännyttävä paikkakunnan ulosottoviranomaisen puoleen ja pyydetävä panemaan tuomio täytäntöön. (Salovaara-Karstu & Muttilainen 2005, 15.)

Irtain omaisuus

Irtaimen kauppa on sopimus, jonka tarkoituksena on irtaimen esineen eli tavaran omistusoikeuden muuttaminen. Irtaimina esineinä pidetään esineitä tai oikeuksia, jotka oikeutemme mukaan eivät ole kiinteitä esineitä kuten kiinteistöt. Esimerkkejä irtaimen

kaupasta ovat päivittäiset ruokaostokset, kodinkoneen tai auton hankinta ja lemmikkieläimen ostaminen. (Aarnio 1999, 304.)

Kaupan voi tehdä joko suullisesti tai kirjallisesti. Mutta varsinkin taloudellisesti merkittävät kaupat kannattaa aina tehdä kirjallisesti. Kaupankäynnin kohteena olevan irtaimen tiedot kannattaa mahdollisimman tarkasti kirjata kauppakirjaan, myös kauppahinta, maksuehdot, luovutusajankohta ja kaikki muut sovitut ja luvatut ehdot on hyvä kirjata mahdollisimman sanatarkasti sopimukseen. (Aarnio 1999, 304.)

Kiinteistöasiat

Kiinteistöjä ovat kaikki tilat, tontit ja määräalat eli rajoiltaan määrätty maa-alueet. Niihin kohdistuvia oikeuksia on omistusoikeus, vuokraoikeus, panttaus, käyttöoikeus tai muu vastaava oikeus. Oikeudet voidaan merkitä julkiseen rekisteriin ja monien oikeuksien kohdalla rekisteröinti on myös pakollista. Lainhuudon myöntämiseksi sanotaan menettelyä, jossa kiinteistön tai sen osan uusi omistaja merkitään julkiseen rekisteriin. (Oikeuslaitos 2009c.)

Kiinnityksen vahvistamisesta puhutaan silloin, kun kiinteistön tai sen osan omistaja haluaa käyttää maaomaisuuttaan velan vakuutena. Tällainen panttioikeus voidaan kohdistaa myös kiinteistön vuokraoikeuteen ja rakennuksiin. Erityisen oikeuden kirjaaminen tarkoittaa maanomistajan jollekin toiselle henkilölle tai yhteisölle luovuttaman maaomaisuuden käyttöön liittyvän oikeuden, esimerkiksi vuokraoikeuden, rekisteröintiä. (Oikeuslaitos 2009c.)

Kaupanhahvistuksessa kiinteistön luovutus vahvistetaan kaikkien luovutuskirjan allekirjoittajien läsnä ollessa. Vahvistuksen voi tehdä ainoastaan kaupanvahvistaja. Ilman kaupan-vahvistusta luovutus on mitätön, eikä ostaja voi saada lainhuutoa kiinteistöön. Kaupanvahvistaja toimii luovutuksen todistajana ja samalla tarkistaa osapuolten henkilöllisyyden ja luovutuksen muodollisen pätevyyden. Luovutusta ei saa vahvistaa, jos on perusteltua aihetta epäillä luovutuksen pätevyyttä. Kaupanvahvistaja tarkastaa pyynnöstä kiinteistön omistusta ja siihen kohdistuvia oikeuksia ja rasituksia koskevat tiedot lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä sekä kiinteistöä koskevat tiedot kiinteistörekisteristä. (Maanmittauslaitos 2009).

Palvelussuhde- ja tasa-arvoasiat

Työsuhde perustuu työsopimukseen, jonka perusteella työntekijä tekee työnantajalle työtä tämän johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan. Työsuhteella on viisi tunnusmerkkiä, joiden avulla voi ratkaista yksittäistapauksissa, onko kysymyksessä työsuhde eli sovelletaanko siihen työlainsäädäntöä.

- Työn tekeminen, työ voi olla melkein mitä tahansa työtä, kunhan se ei ole rikollista tai muuten lainvastaista. Yleensä työ on työntekijän sellaista käyttäytymistä, jolla on taloudellista arvoa työnantajalle.
- Työsopimus, voi olla joko kirjallinen tai suullinen. Sopimus voi syntyä nimenomaisesti tai hiljaisesti, jolloin osapuolten välillä on yhteisymmärrys asiasta. Sopimus koskee kaikenlaista työtä.
- Työkyky, työntekijä luovuttaa työkykynsä työnantajan käyttöön ja työn tulokset tulevat työnantajan käyttöön.
- Valvonnan alainen, työntekijä tekee työnsä työnantajan johdon ja valvonnan alaisena. Työnantajalla on oikeus ja velvollisuus ohjata työtä ja työntekijällä noudattaa ohjeita.
- Palkka tai muu vastike, työntekijä saa tehdystä työstä palkkaa tai muuta vastiketta. Vastike voi rahansijaan tai sen lisäksi olla esimerkiksi vastavuoroinen työsuoritus, koulutus tai muu etu, jolla on taloudellista arvoa.

Työntekijän kannalta ei ole sama onko hän työsuhteessa vai ei. Esimerkiksi pakollisen tapaturmavakuutuksen nojalla maksettava korvaus on sidottu edellä mainittuihin työsuhteen tunnusmerkkeihin. (Aarnio 1999, 370–371.)

Työnantajan on kohdeltava kaikkia työntekijöitään tasapuolisesti. Työntekijöitä ei saa asettaa ilman syytä toisiinsa nähden eri asemaan syntyperän, uskonnon, iän, poliittisen toiminnan tai ammattiyhdistystoiminnan tai näihin verrattavan asian vuoksi. Erikseen laissa on säädetty sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä. Pääsääntönä on, että sukupuolen perusteella työnantaja ei saa asettaa työntekijälle huonompia ehtoja työhön ottaessa, työsuhteessa tai koulutuksessa. Myöskään palkkauksessa tai muissa työsopimuksen ehdoissa ei saa sukupuoli näkyä. (Aarnio 1999, 376.)

Perintöasiat

Henkilön kuollessa hänen omaisuutensa siirtyy joko perintönä lakimääräistä perimysjärjestystä noudattaen tai perittävän tekemän testamentin perusteella.

Perimysjärjestys syntyy perillisten jakamisesta neljään eri lakisääteiseen perillisryhmään, jotka ovat toisiinsa nähden etuoikeusjärjestyksessä.

Perimysjärjestys on seuraava:

1. perillisryhmän muodostavat perittävän rintaperilliset eli lapset ja heidän lapset
2. perillisryhmään kuuluu leski
3. perillisryhmään kuuluvat perittävän vanhemmat
4. perillisryhmään kuuluvat perittävän isovanhemmat ja sijaisperijöinä heidän lapsensa eli perittävän sedät, tädit ja enot

Jos perittävällä ei ole mihinkään perillisryhmään kuuluvia sukulaisia tai hän ei ole tehnyt testamenttia niin omaisuus menee valtiolle. (Kivelä & Nordell 1999, 72–73.)

Rikosasiat

Arkipäivässä emme edellytä, että keskustelija osaa antaa rikokselle täsmällisen määritelmän vaan meille riittää, että rikos viittaa johonkin paheksuttavaan, moitittavaan tai kiellettyyn tekoon. Yleisimmät asiat, jotka me liitämme rikoksiin, ovat; tappo, pahoinpitely ja rattijuopumus. Myös petos, kavallus ja ryöstö kuuluvat asioihin, jotka rikoksista puhuttaessa useimmiten nousevat esiin. (Tapani & Tolvanen 2004, 5.)

Rikoskäsitteen sisältö jakautuu kolmeen eri asiaan. Ensiksi selvitetään, vastaako teko jonkin lainsäädännön sisältämiä edellytyksiä. Rikostunnusmerkistön elementit jaetaan objektiivisiin ja subjektiivisiin osiin sen perusteella, millaisessa suhteessa tunnusmerkit ovat tekijän psyykeen. Tunnusmerkistön tärkeimmät osat ovat teko, kausaliteetti, teon huolimattomuus sekä tahallisuus ja tuottamus.

Seuraavaksi tutkitaan, onko teko oikeudenvastainen vai onko teolle oikeuttamisperuste. Oikeuttamisperusteisiin kuuluvat muun muassa hätävarjelu ja pakkotila. Jos oikeuttamisperustetta ei tekoon voi soveltaa, on se silloin oikeudenvastainen eli kielletty.

Tämän jälkeen tutkitaan syyllisyys eli voidaanko tekijää moittia tekemästään. Tuomarin on otettava huomioon anteeksiantoperusteita koskevat lainsäädännökset, joita ovat esimerkiksi puuttuva vastuuikä, syyntakeettomuus, kielloerehdys ja hätävarjeluun liioittelu.

Kun nämä kaikki edellytykset on tutkittu ja todettu käsillä olleiksi, voidaan väittää, että syytetty on tehnyt rangaistavan teon eli rikoksen. (Frände 2005, 10–11.)

Vahingonkorvausasiat

Jos on toiselle tahallaan tai tuottamuksellisesti aiheuttanut vahingon, on velvollinen myös korvaamaan sen. Vahingonkorvausvelvollinen on silloin, kun on aiheuttanut vahinkoa tahallisesti, toiminut huolimattomasti tai varomattomasti. Myös passiivisuus voi aiheuttaa korvausvelvollisuuden, jos henkilö aiheuttaa vahingon laiminlyönnillä. (WS Bookwell Oy 2004, 301.)

Joissakin tapauksissa voi joutua vastuuseen vahingosta, vaikka ei olisi ollut huolimaton. Sitä kutsutaan niin sanotusti ankaraksi vastuuksi ja se koskee lähinnä elinkeinotoimintaa. Ankarasta vastuu voi tulla kysymykseen, kun puhutaan ympäristövahingoista, potilasvahingoista, räjäytystöistä, tuotevastuusta tai ilma-aluksen aiheuttamasta vahingosta. Vanhemmat eivät automaattisesti joudu vastaamaan lapsen aiheuttamasta vahingosta. Jos vanhemmat ovat laiminlyöneet lapsen valvonnan, voivat he joutua korvausvastuuseen. (WS Bookwell Oy 2004, 301.)

Rikosasioissa asianomistaja voi esittää rikoksesta epäilylle korvausvaatimuksen. Korvausten saaminen ei edellytä, että rikoksesta syytetty tuomitaan rangaistukseen. Riittää, että syytetty on tahallaan tai tuottamuksellisesti aiheuttanut vahingon. Syntynyt vanhinko on kuitenkin näytettävä toteen, esimerkiksi korjauslaskulla, lääkärintodistuksella, tai muulla semmoisilla tositteilla. Usein asianomistaja joutuu menemään itse oikeudenkäynnin istuntoon asian selvittämistä varten. (Aarnio 1999, 442.)

Velkomusasiat

Ennen maksuhäiriömerkintää maksu on ollut maksamatta keskimäärin 6–8 kuukautta ja henkilölle on lähetetty useita muistutus- ja perintäkirjeitä, jotka ovat kasvattaneet velan määrää. Maksujärjestelyistä on tänä aikana mahdollista neuvotella niin velkojan kuin mahdollisen perintätoimistonkin kanssa. Maksuhäiriömerkintä rekisteröidään, kun maksun laiminlyönti on todettu tuomioistuimen päätöksellä tai ulosottoviranomaisen päätöksellä. (Rantala 2009, 174.)

Jos laskua ei ole maksettu perintätoimistonkaan muistutusten jälkeen, niin asia etenee useimmiten noin 4–5 kuukauden päästä käräjäoikeuteen. Oikeudenkäynnissä tutkitaan velkojan saatavan oikeellisuus ja määrätään velallisen maksuvelvollisuudesta. Käräjäoikeuden velkomusasiaa koskeva tuomio on peruste yksityisoikeudellisen saatavan ulosotolle. Ulosottoviranomaiset pyrkivät ensisijaisesti siihen, että velallinen maksaa velkansa vapaaehtoisesti. Maksuaikataulusta on tällöinkin vielä mahdollisuus neuvotella. Jos maksua ei saada, palkkaa, eläkettä, elinkeinotuloa tai omaisuutta ulosmitataan, kunnes kaikki velat on maksettu. Maksettavaa velkaa kasvattavat nyt myös oikeudenkäyntikulut ja ulosottomaksut. Tietty saatavat, kuten verot ja erät vakuutusmaksut, voidaan periä suoraan ilman tuomioistuimen päätöstä. (Rantala 2009, 179.)

Yksityishenkilön velkajärjestely

Yksityishenkilö voi joutua eri syistä sellaisiin taloudellisiin vaikeuksiin, ettei hän pysty maksamaan kaikkia velkojaan ja laskujaan sopimusten mukaisesti. Taloudelliset vaikeudet voivat johtua esimerkiksi työttömyydestä, avioerosta tai perheenjäsenen sairastumisesta. Maksuvaikeuksien ilmetessä on ensin pyrittävä neuvottelemaan suoraan velkojien kanssa maksuajan pidentämisestä tai osamaksuista. Vakavimmissa tapauksissa velallinen voi hakeutua yksityishenkilön velkajärjestelyyn. Velkajärjestely koskee tietyn henkilön kaikkia velkoja ja laskuja, kuten maksamattomia veroja, puhelinlaskuja, vuokria ja pankkilainoja. Velkajärjestelyyn kuuluu myös esimerkiksi toisen henkilön velan maksamisesta annetut takaukset. (Aarnio 1999, 414.)

Velkajärjestelyä haetaan siltä käräjäoikeudelta, jonka toimialueella velallinen asuu. Velkajärjestelyä varten selvitetään perusteellisesti velallisen tulot sekä niiden mahdolliset

muutokset. Menot selvitetään myös, erityisesti välttämättömät menot, kuten velallisen ja hänen perheensä jatkuvan toimeentulon edellyttämät kulut, asumismenot ja mahdolliset sairauden aiheuttamat, normaalia suuremmat lisäkustannukset. Velkajärjestelyä ei voi saada, jos on kyse vain tilapäisestä maksukyvyttömyydestä tai velallinen voi selviytyä veloistaan myymällä esimerkiksi kesämökin tai muuta sellaista omaisuutta, jota hän tai hänen perheensä ei välttämättä tarvitse. Velkajärjestelyyn ei pääse myöskään silloin, kun velallinen on ottanut lisää velkaa, vaikka hän on tiennyt, ettei kykene maksamaan edes aikaisempia velkojaan.

Tai, jos veloista suurin osa on käytetty keinottelutarkoitukseen eli veloilla on rahoitettu esimerkiksi arvopaperi -kauppaa tai kiinteistösijoittamista, joilla on pyritty nopeisiin voittoihin. (Aarnio 1999, 414–417.)

Muut asiat

Muita asioita joihin oikeusapua voidaan myöntää, ovat esimerkiksi valitus ulkomaalais-/maahanmuuttoviraston päätöksestä, ulkomaalaisen tuomion julistaminen täytäntöönpanokelpoiseksi ja edunvalvontaan liittyvät asiat.

4 YKSITYISTEN OIKEUSAPUHAKEKEMUKSET VUOSINA 2003 JA 2008

Haapajärven oikeusaputoimistossa vuonna 2003 tehtiin 229 myönteistä oikeusapupäätöstä. Erillisiä asianimikkeitä oli yhteensä 85 kappaletta, joista suurin osa oli rikosasioita. Yleisimmät asiat, joihin oikeusapua myönnettiin kyseisenä vuonna, olivat:

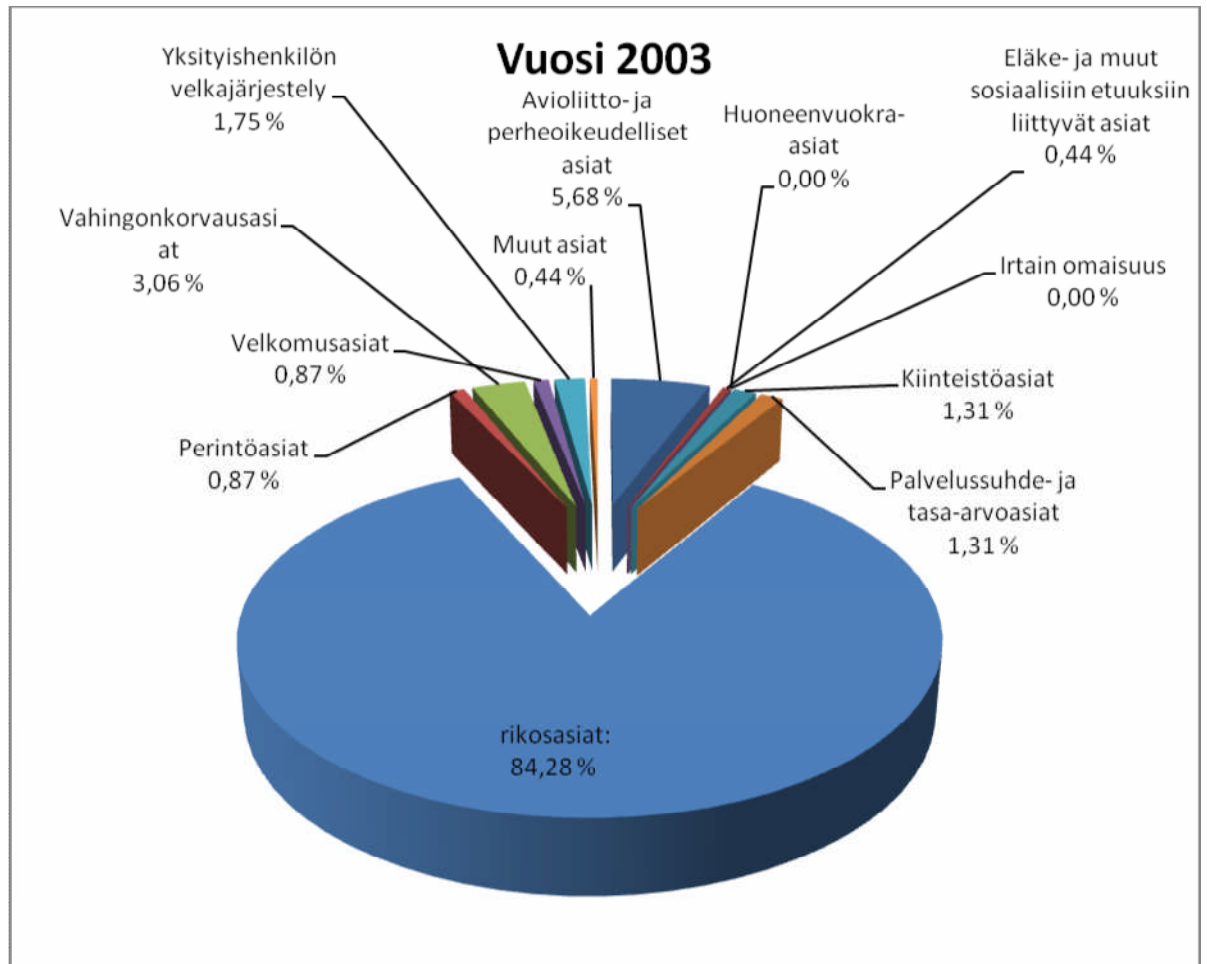
- pahoinpitely, 44 kpl
- varkaus, 25 kpl
- törkeä rattijuopumus, 15 kpl
- törkeä pahoinpitely, 10 kpl
- lähestymiskielto, petos, 8 kpl
- lapsen huolto ja elatus, 7 kpl
- törkeä kotirauhan rikkominen, 6 kpl
- vahingonkorvaus, 5 kpl
- nuorena henkilönä tehty pahoinpitely, liikenneturvallisuuden vaarantaminen, törkeä liikenne turvallisuuden vaarantaminen, 4 kpl.

Vuonna 2003 koko maan oikeusaputoimistoissa tehtiin yhteensä 20 594 oikeusapupäätöstä yksityisille avustajille. Suurin osa, eli neljä viidennestä kaikista yksityisille avustajille tehdyistä oikeusapupäätöksistä koski rikosasioita. Noin joka kymmenennessä oli kyse perheeseen tai perintöön liittyvästä asiasta. Perheoikeudellisissa asioissa kyse on ollut pääsääntöisesti lasten huolto- ja elatusapujutuista. (Litmala & Alasaari 2005, 92–93.)

Alla olevassa kuviossa näkyy Haapajärven oikeusaputoimiston eri asiaryhmien prosenttiosuudet yhteismäärästä kyseisenä vuonna. Kuvioista käy ilmi, että rikosasiat kattavat valtaosan kaikista asioista, joihin oikeusapua on haettu. Rikosasioiden yleisyyden huomaa jo yleisimmistä asioista, mihin oikeusapua on myönnetty. Yhtä lukuun ottamatta kaikki muut ovat rikosasioita. Seuraavaksi yleisin oli avioliitto ja perhe-oikeudelliset asiat. Vahingonkorvausasiat tulevat kolmanneksi yleisempänä vuoden 2003 tilastoissa.

Sen sijaan, yhtään irtainta omaisuutta tai huonevuokra-asioita koskevia hakemuksia ei kyseisenä vuonna ollut. Myös eläke- ja muihin sosiaalietuuksiin liittyvät asiat, perintöasiat, velkomisasiat ja muihin asioihin oli vain joitain yksittäisiä hakemuksia.

Kiinteistöasiat, palvelusuhde- ja tasa-arvoasiat ja yksityisen henkilön velkajärjestelyasioita oli hieman enemmän, mutta kuitenkin määrällisesti alle kymmenen jokaista.

Kuvio 1. Haapajärven oikeusapuhakemukset asiakohtaisesti vuonna 2003.

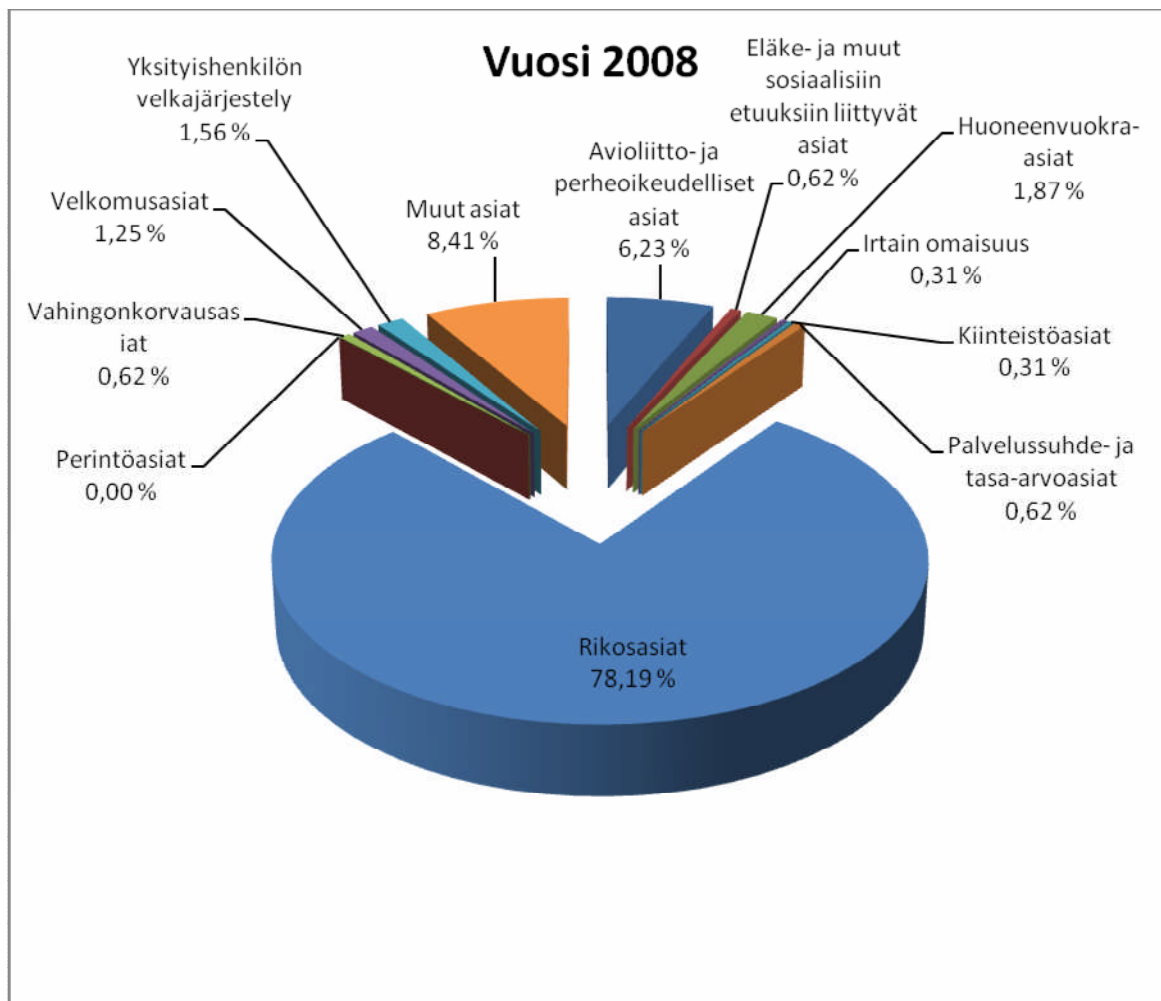
Myönteisiä päätöksiä Haapajärven oikeusaputoimistossa vuonna 2008 tehtiin yhteensä 321 kappaletta eli lähes sata enemmän kuin viisi vuotta aikaisemmin. Suurin osa niistäkin koski rikosasioita. Erilliset asianimikkeet olivat lisääntyneet kuitenkin vain kymmenellä. Yleisimmät asiat kyseisenä vuonna oli:

- pahoinpitely, 79 kpl
- varkaus, 31 kpl
- valitus ulkomaalais-/maahanmuuttoviraston päätöksestä, 25 kpl
- laiton uhkaus, valitus käräjäoikeudentuomiosta, 11 kpl
- lähestymiskielto, lapsen huolto, tapaaminen ja elatus, 10 kpl
- väärennys, 8 kpl
- moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, törkeä rattijuopumus, 7 kpl
- törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen, huumausainerikos, 6kpl
- nuorena henkilönä tehty pahoinpitely, törkeä pahoinpitely, petos, 5 kpl.

Vuonna 2008 tehtiin koko maassa 19 950 oikeusapupäätöstä yksityisille asiamiehille. Yksityisten asiamiesten antaman oikeusavun määrästä lähes 70 prosenttia kohdistui rikosasioihin. (Tilastokeskus 2009.)

Myös 2008 vuonna rikosasiat olivat yleisin asiaryhmä oikeusapuhakemuksissa, jotka tulivat Haapajärven oikeusaputoimistolle. Seuraavana tuli muut asiat joita vuonna 2003 oli vain muutama. Suurin ero näkyy valituksissa ulkomaalais-/maahanmuuttoviraston päätöksestä, joista koostui lähes kokonaan vuoden 2008 muut asiat. Avioliitto- ja perheoikeudelliset asiat tulivat kolmanneksi yleisempänä. Lapsiin liittyvät kiistat olivat yhtä yleiset kuin vuonna 2003, ainut näkyvämpi muutos oli, että avioeroihin ei haettu oikeusapua, vaan kyseessä oli omaisuuden jakaminen avoerotilanteessa, joita vuonna 2003 ei ollut yhtään.

Sen sijaan yksityisen henkilön velkajärjestelyasioihin ei ollut viiden vuoden aikana tullut juurikaan suuria määrällisiä tai asialaadullisia muutoksia. Varsinkin huoneenvuokra-asiat olivat yleistyneet vuoteen 2003 verrattuna. Vahingonkorvausasiat olivat vähentyneet reilulla puolella viidessä vuodessa. Perintöasiat, eläke- ja muihin sosiaalietuuksiin liittyvät asiat, velkomusasiat, kiinteistöasiat, irtain omaisuus ja palvelusuhde- ja tasa-arvoasiat olivat pysyneet lähes samoissa lukemissa, olivat joko lisääntyneet tai vähentyneet korkeintaan parilla hakemuksella.

Kuvio 2. Haapajärvelle tulleet oikeusapuhakemukset asiakohtaisesti vuonna 2008.

Vuodet 2003 ja 2008 olivat oikeusapuhakemusten perusteella melko rikospainotteisia. Sekaan mahtui kuitenkin pari muutakin asiaa, kun laskettiin kummankin vuoden asianimikkeet yhteen ja selvitettiin kymmenen yleisintä asiaa. Alla on käsitelty lähemmin vuosien yleisimmät asiat, jotka ovat yleisimmysjärjestyksessä.

4.1 Pahoinpitely

Pahoinpitelyllä tarkoitetaan kaikkea ruumiillisen väkivallan tekemistä toiselle tai toisen terveyden vahingoittamista. Ruumiillisen pahoinpitelyn seurauksena syntyvät vammat riippuvat väkivallan muodosta ja mahdollisesti käytetyistä välineistä. Joskus voivat väkivallasta aiheutuvat henkiset vammat olla ruumiillisia huomattavampia. Perinteisen väkivallan lisäksi

pahoinpitelyyn sisällytetään myös esimerkiksi taudin tahallinen tartuttaminen toiseen ihmiseen. (Duodecim-terveyskirjasto 2009.)

Vaikka pahoinpitelystä tulleet vammat eivät vaatisi hoitoa, on havaittavien vammojen rekisteröimiseksi syytä käydä lääkärissä. Todetut vammat merkitään sairauskertomukseen, ja näiden merkintöjen perusteella voidaan tarvittaessa kirjoittaa vammojen laadusta lääkärinlausunto oikeudenkäyntiä ja mahdollista vahingonkorvausta varten. Pahoinpitelystä tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. (Duodecim-terveyskirjasto 2009.)

4.2 Varkaus

Varkaudesta tuomitaan silloin, kun anastaa toisen hallusta irtainta omaisuutta. Varkaudesta tuomitaan sakkoon tai enintään yhdeksi vuodeksi ja kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen. (Rikoslaki 28:1 §.)

4.3 Valitus ulkomaalais-/maahanmuuttoviraston päätöksestä

Maahanmuuttoviraston päätöksestä valitetaan Helsingin hallinto-oikeuteen, jos päätös koskee:

- 1) hakemusta turvapaikan tai suojelun tarpeen perusteella myönnettävän oleskeluluvan saamiseksi;
- 2) tilapäisen suojelun saamiseksi tehdyn hakemuksen hylkäämistä;
- 3) maasta poistamista, maahantulokiellon määräämistä tai Suomessa myönnetyn matkustusasiakirjan peruuttamista ja päätös liittyy turvapaikkamenettelyssä tai tilapäistä suojelua koskevassa menettelyssä tehtyyn hylkäävään päätökseen;
- 4) pakolaisaseman lakkauttamista ja siihen liittyvää pakolaisen matkustusasiakirjan peruuttamista;
- 5) pakolaisaseman peruuttamista ja siihen liittyvää pakolaisen matkustusasiakirjan peruuttamista.

- Maahanmuuttovirastolla on oikeus valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä, jolla Maahanmuuttoviraston päätös on kumottu tai sitä on muutettu. (Ulkomaalaislaki 193 §).

Valituskirjelmä toimitetaan päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on toimitettava oma lausuntonsa ja asian ratkaisemisen perusteena olleet asiakirjat viipymättä hallinto-oikeudelle. Turvapaikka-asioissa valituskirjelmän voi toimittaa myös Helsingin hallinto-oikeudelle taikka poliisille. Maahanmuuttoviraston on välittömästi valituksesta tiedon saatuaan toimitettava päätöksensä perusteena olevat asiakirjat hallinto-oikeuden käyttöön. Päätös käännättämisestä voidaan laittaa täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Maahanmuuttoviraston päätöstä käännättämisestä, kun ulkomaalainen on hakenut oleskelulupaa kansainvälisen suojelun tai tilapäisen suojelun perusteella, ei kuitenkaan saa laittaa täytäntöön ennen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu. (Ulkomaalaislaki 197 §.)

4.4 Törkeä rattijuopumus

Törkeässä rattijuopumuksessa henkilö kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa nautittuaan alkoholia niin, että veren alkoholipitoisuus on vähintään 1,2 promillea tai litrassa uloshengitetystä ilmassa on vähintään 0,53 milligrammaa alkoholia. Tai hän on käyttänyt muuta huumavaa ainetta niin, että hänen kykynsä tehtävän vaatimiin suorituksiin ovat selvästi heikentyneet. Ja olosuhteet ovat olleet sellaiset, että rikos on omiaan ollut aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle. (WS Bookwell Oy 2004, 507.)

Törkeästä rattijuopumuksesta määrättävä rangaistus on vähintään 60 päiväsakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Mahdolliset vamma- tai kuolemantuottamukset vaikuttavat rangaistuksen kokonaismäärään. Rattijuopumukseen syylistynyt henkilö määrätään myös ajokieltoon joka voi olla enintään viiden vuoden pituinen. Autonsa juopuneelle luovuttanut henkilö voidaan tuomita sakkoihin tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Rattijuoppo voi myös menettää oikeudet saada liikenne- ja autovakuutuskorvauksia. Hän joutuu itse maksamaan kaikki tutkimus- ja oikeudenkäyntimaksut ja on korvausvelvollinen vakuutusyhtiölle sen ulkopuolisille maksamista korvauksista sekä kydyssä olleiden vahingoista. Törkeissä rattijuopumuksissa myös matkustaja menettää vakuutuskorvauksensa. (Poliisi 2009a.)

Jos henkilö on epäiltynä rattijuopumuksesta tai törkeästä rattijuopumuksesta, voi hän pyytää valvottua ajo-oikeutta eli alkolukkoajokorttia. Alkolukkoajokortin voi saada vain sellainen rattijuopumuksesta tai törkeästä rattijuopumuksesta epäilty, jonka rattijuopumus johtuu

alkoholin nauttimisesta ja hänen täytyy asua vakituisesti Suomessa. Alkolukkoajokorttia ei voi saada, jos henkilö on jo muusta syystä määrätty ajokieltoon. (Poliisi 2009b.)

Alkolukon periaate on estää ajoneuvon käynnistymisen hengitysilmaasta mitattavan alkoholipitoisuuden perusteella. Se myös edellyttää puhalluksia tietyin väliajoin ajon kestäessä. Jos kuljettaja ei noudata laitteen antamaa puhalluskehotusta tietyn ajan kuluessa, laite ei pysäytä ajoneuvoa, vaan ajoneuvo aloittaa äänimerkin antamisen. Alkolukon käyttötiedot tulee käydä purkamassa valtuutetussa huoltoliikkeessä 60 päivän välein. (Poliisi 2009b.)

Pyyntö alkolukon saamiseksi esitetään joko poliisille tai viimeistään rattijuopumusasian käsittelyn yhteydessä tuomioistuimelle. Tuomioistuin päättää pyynnön perusteella valvotusta ajo-oikeudesta rattijuopumusasian käsittelyn yhteydessä. Epäilty voi kuitenkin ennen tuomioistuinkäsittelyä pyytää alkolukkoajokorttia asuinpaikkansa poliisilta.

Alkolukkoajokorttihakemus jätetään asuinpaikan poliisille seuraavineen liitteineen:

- todistus alkolukon asentamisesta
- todistus asentamisen jälkeisestä muutostatsastuksesta (rekisteröintitodistuksen I osa)
- todistus lääkäriltä tai muulta terveydenhuollon ammattihenkilöltä päihdehoitokäynnistä, jossa on keskusteltu päihteiden käytöstä, terveysvaikutuksista ja hoitomahdollisuuksista
- 2 valokuvaa.

Alkolukkoajokortti maksaa 43 euroa.

Valvotun ajo-oikeuden aikana saa kuljettaa vain sitä ajoneuvoa, joka ilmoitettu poliisille ja joka on merkitty ajoneuvoliikennerekisteriin. Alkolukko voidaan asentaa useisiin ajoneuvoihin, mutta nämä kaikki ajoneuvot tulee muutostatsastaa, ilmoittaa poliisille ja merkitä rekisteriin. Tuomioistuimen määräämän valvotun ajo-oikeuden koetusajan päätyttyä henkilö voi noutaa asuinpaikkansa poliisilta vanhan ajokorttinsa takaisin, jolloin päättyy myös alkolukon käyttövelvollisuus. Ajoneuvo on muutostatsastettava myös alkolukon poistamisen jälkeen. (Poliisi 2009b.)

4.5 Lähestymiskielto

Lähestymiskieltoa koskevan lain tavoite on ehkäistä rikoksia ennalta ja parantaa mahdollisuuksia puuttua vakavaan häirintään. Yleisimmät tapaukset, joissa lähestymiskieltoa voidaan vaatia, ovat entisen puolison tai asuinkumppanin häirintä yhteydenotoin tai vierailuyrityksin sekä tilanteet, joissa aikuinen lapsi pyrkii kiristämään iäkkäältä vanhemmaltaan rahaa. Lähestymiskiellolla voidaan myös suojata esimerkiksi oikeudenkäynnin todistajaa. Perheen sisäisestä lähestymiskiellosta olevia säännöksiä voidaan soveltaa myös silloin, kun henkilöt muun syyn kuin parisuhteen vuoksi asuvat yhdessä. Kielto voi soveltaa esimerkiksi silloin, kun samassa asunnossa asuvan täysi-ikäisen lapsen taholta vanhemmat tuntevat olonsa uhatuksi. Lähestymiskieltoa voi kuitenkin pyytää kuka tahansa, joka perustellusti tuntee itsensä toisen uhkaamaksi tai häiritsemäksi. (Poliisi 2005, 1-2.)

Lähestymiskiellossa hakija vaatii toisen henkilön määräämistä lähestymiskieltoon. Lähestymiskielto voidaan määrätä henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai tällaisen rikoksen uhan tai muun vakavan häirinnän estämiseksi. Lähestymiskieltoa voi hakea itsensä uhatuksi tai häirityksi tunteva henkilö taikka syyttäjä-, poliisi- tai sosiaaliviranomainen, myös tuomioistuimien tai pidättämiseen oikeutettu virkamies voi määrätä väliaikaisen lähestymiskiellon. (Tapani & Tolvanen 2004, 125.)

Perusmuotoiseen lähestymiskieltoon määrätty henkilö ei saa tavata suojattavaa henkilöä eikä muutenkaan ottaa tähän yhteyttä tai sitä yrittää, myös suojattavan henkilön seurailu ja tarkkailu ovat kiellettyjä. Lähestymiskiellon hakemiseen neuvoja ja apua saa poliisilta, sosiaaliviranomaisilta, syyttäjältä tai vapaaehtoisjärjestöiltä. Lähestymiskieltoa haetaan joko poliisilta tai suoraan käräjäoikeudelta, kirjallisesti tai suullisesti. Kieltoa hakiessa tulee kertoa

- minkälaisen uhan tai häirinnän kohteeksi on joutunut tai joutumassa
- kenen taholta kokee uhkaa tai häirintää
- käsitys häirinnän jatkumisesta tai rikoksen uhasta vastaisuudessa
- onko asiassa todistajia tai todisteita

Lähestymiskiellon rikkominen on rangaistavaa ja rangaistus on sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta. Kiellon rikkominen on virallisen syytteen alainen rikos, jonka syyttäjä vie aina

oikeuteen asti. Kaikki lähestymiskiellot näkyvät erityisessä poliisin henkilörekisterissä. Poliisi valvoo kieltoja ja voi myös tarvittaessa käyttää pakkokeinoja, jos kieltä rikotaan. Esimerkiksi jos lähestymiskieltoon määrätty henkilö jatkaa suojattavan häirintää, voi paikalle hälytetty poliisi viedä kiellon rikkoneen säilöön ja kuulusteluun jatkotoimenpiteistä varten. (Poliisi 2005, 2.)

4.6 Lapsen huolto, tapaaminen ja elatus

Avioerossa joko molemmat vanhemmat tai toinen heistä voi tehdä käräjäoikeudelle hakemuksen yhteisten alaikäisten lasten huollon, asumisen, elatusavun ja tapaamisoikeuden määrittämisestä. Hakemuksen voi laittaa vireille liitännäisenä vaatimuksena avioerohakemuksen yhteydessä tai erillisenä asiana. Lasten kotikunnan sosiaalilautakunta voi vahvistaa vanhempien tekemän sopimuksen lasten asioista avioerotilanteessa. (Oikeuslaitos 2009d.)

Riitatilanteissa käräjäoikeus ratkaisee lasta koskevat asiat lapsen edun mukaisesti. Käräjäoikeus voi hakemuksesta muuttaa lasten asioissa annettua aikaisempaa päätöstä, jos lasten tai vanhempien oloissa on tapahtunut päätöksen antamisen jälkeen ratkaisevia muutoksia. Riitatilanteessa käräjäoikeus pyytää lapsen kotikunnan sosiaaliviranomaiselta selvityksen perheen tilanteesta ja sosiaaliviranomaisen ehdotuksen huollon, asumisen ja tapaamisoikeuden määrittämisestä lapsen etua silmällä pitäen. (Oikeuslaitos 2009d.)

4.7 Törkeä pahoinpitely

Törkeässä pahoinpitelyssä on kyse jos,

- on aiheuttanut toiselle vaikean ruumiinvamman, vakavan sairauden tai hengenvaarallisen tilan
- rikos tehdään erityisen raa'alla tai julmalla tavalla
- käytetään terä- tai ampuma-asetta tai muuta niihin rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä
- rikos on kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Törkeästä pahoinpitelystä tuomitaan yleensä vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi. (Rikoslaki 21:6 §.)

4.8 Petos

Petoksella tarkoitetaan sitä, että on hankkinut itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä. Tai on toista vahingoittaakseen, erehdyttämällä tai erehdystä hyväksi käyttämällä saanut toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä. Petoksesta tuomitaan vähintään sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. (Rikoslaki 36:1 §.)

4.9 Laiton uhkaus

Laittomaan uhkaukseen syyllistyy, jos aseella tai muutoin uhkaa toista rikoksella ja olosuhteet ovat sellaiset, että uhatulla on perusteltu syy pelätä oman tai toisen henkilön turvallisuuden puolesta tai pelätä omaisuuden olevan vakavassa vaarassa. Laiton uhkaus voidaan toteuttaa omalla teolla mutta myös toisen henkilön kautta. Kun selvitetään, voidaanko tietty teko katsoa laittomaksi uhkaukseksi, on olennaista se, miten uhkauksen kohde on käsittänyt asian niissä olosuhteissa, jossa uhkaus on esitetty. Ei ole merkitystä, onko uhkaaja itse ymmärtänyt tekevänsä laittoman uhkauksen tai tosissaan tarkoittanut sitä. Laittomasta uhkauksesta voidaan tuomita sakkoon tai enintään kahdeksi vuodeksi vankeuteen. (Väestöliitto 2009.)

4.10 Valitus käräjäoikeuden tuomiosta

Käräjäoikeuden ratkaisuun haetaan muutosta valittamalla. Kun käräjäoikeus antaa tai julistaa ratkaisunsa, on sen samalla ilmoitettava, saako ratkaisuun hakea muutosta. Asianosainen joka on tyytymätön ratkaisuun, pitää ilmoittaa tyytymättömyys viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona tuomio annettiin tai julistettiin. Tyytymättömyysilmoituksen jälkeen, on asianosaisella 30 päivää aikaa tehdä valituskirjelmä ja toimittaa se käräjäoikeuden kansliaan. (Tapani & Tolvanen 2004, 152-153.)

Valituskirjelmässä on mainittava seuraavat asiat:

1. käräjäoikeuden ratkaisu, johon muutosta haetaan
2. miltä kohdin käräjäoikeuden ratkaisuun haetaan muutosta
3. mitä muutoksia käräjäoikeuden ratkaisuun vaaditaan tehtäväksi
4. perusteet, joilla muutosta vaaditaan, ja miltä osin käräjäoikeuden ratkaisun perustelut ovat valittajan mielestä virheellisiä
5. todisteet, joihin halutaan nojautua, ja mitä kullakin todisteella halutaan näyttää toteen, sekä
6. mahdollinen pyyntö pääkäsittelyn toimittamisesta hovioikeudessa.

Valittajan vastapuoli voi ilman tyytymättömyys ilmoitusta valittaa käräjäoikeuden tuomiosta. Määräaika vastavalitusta varten on kaksi viikkoa valittajalle asetetun valutusmääräajan päättymisestä. Valittaessaan tuomiosta vastaaja ottaa riskin, että syyttäjä vaatiikin vastavalituksella rangaistuksen koventamista. (Tapani & Tolvanen 2004, 153.)

5 POHDINTA

Hakemuksien määrä oli viidessä vuodessa lisääntynyt melkein sadalla. Rikosasioden määrä oli kumpanakin vuonna reilusti yli puolet kaikista hakemuksista joka ei ole sinänsä yllätys, koska uutisia katsoessa tai lehtiä lukiessa on aina otsikoissa vähintään muutamia rikostapauksia, varsinkin viikonlopun jäljiltä. Suuria muutoksia ei rikosasiannimikkeiden suhteen vuosien välillä ollut, ainut huomattavampi muutos oli pahoinpitelyjen määrän lähes kaksinkertaistuminen.

Pahoinpitelyrikosten määrä on kasvanut yhtäjaksoisesti jo toistakymmentä vuotta, mikä selittää myös hakemusten kasvamisen. Kynnys ilmoittaa pahoinpitelystä poliisille on madaltunut vuosi vuodelta, mikä osaltaan vaikuttaa pahoinpitelyjen määrän kasvuun. Poliisien ”jalkautuminen” ihmisten pariin, kuten kadulle, facebookiin ja irc-galleriaan on vaikuttanut varsinkin nuoriin ja heidän on helpompi kysyä neuvoja, tehdä ilmoitus tai muuten tutustua poliisin toimintaan.

Alkoholin kulutuksen pitkäaikaisella tasaisella kasvulla on myös vaikutusta pahoinpitelyjen yleistymisen.

Toinen huomattava ero vuosien välillä oli valitus ulkomaalais-/maahanmuuttoviraston päätöksestä. Vuonna 2003 hakemuksia kyseiseen asiaan oli vain yksi ja vuonna 2008 niitä oli jo 25 kappaletta.

Maahanmuuttoviraston mukaan vuonna 2008 haki Suomesta turvapaikkaa yli 4000 ulkomaalaista, mikä on eniten koko 2000-luvulla ja reilut tuhat enemmän kuin vuonna 2003. Kolme suurinta hakijaryhmää vuonna 2008 olivat irakilaiset, somalialaiset ja afganistanilaiset ja vuonna 2003 serbialaiset ja montenegrolaiset, entisen Jugoslavian ja Jugoslavian liittotasavallan kansalaiset sekä bulgarialaiset. Turvapaikkapäätöksiä vuonna 2008 tehtiin arviolta 2 005 kappaletta ja turvapaikkoja myönnettiin 94 kappaletta, vuonna 2003 päätöksiä tehtiin 2 937 kappaletta ja turvapaikan sai seitsemän hakijaa.

Sen sijaan oleskeluluvan hakijoita vuonna 2008 oli noin 22 900 kappaletta, mikä kasvoi edellisvuodesta 11 prosenttia. Erityisesti kasvoi opiskelu- ja perhesuhteiden perusteella

tehdyt oleskelulupahakemukset. Myös oleskelulupapäätöksiä tehtiin muita vuosia enemmän yhteensä 23 112 kappaletta, mikä on 14 prosenttia enemmän kuin vuonna 2007. Oleskelulupia myönnettiin 19 606 kappaletta eli 85 prosenttia hakijoista sai oleskeluluvan.

Valitus päätöksestä harvemmin tuottaa tulosta, sillä vuonna 2008 aikana muutoksenhakutuomioistuinista saadut päätökset vahvistivat maahanmuuttoyksikön päätöksenteon olleen hyvin oikeusvarmaa. Hallinto-oikeuksien virastolle uudelleen käsittelyyn palauttamista asioista ainoastaan 0-2 prosenttia kuukausittain todetaan virheelliseksi.

Myös muiden Pohjoismaiden tiukentunut maahanmuuttopolitiikka on lisännyt hakijamäärää Suomeen.

Muita pienempiä eroja vuosien välillä olivat muun muassa valitus käräjäoikeuden tuomiosta sekä laitton uhkaus, joita molempia oli vuonna 2008 11 kappaletta, kun vuonna 2003 ei ollut yhtään valitusta käräjäoikeuden tuomiosta ja laitonta uhkausta koskevaa hakemusta vain kaksi kappaletta. Laittoman uhkauksen hakemusten kasvaminen selittyy varmasti kaikista eniten kouluampumisista. Marraskuussa 2007 tapahtuneen Jokelan ja 2008 syyskuussa tapahtuneen Kauhajoen ammuskelujen jälkeen uhkailtiin useita kouluja ja niistä syytetään laitton uhkaus -nimikkeellä.

Muissa asioissa erot eivät ole niin merkittäviä, että taustalta löytyisi yksi yhteinen selittäjä.

Monet tehdyt uudistukset 2000-luvulla oikeusapuun, ovat osaltaan vaikuttaneet siihen, että oikeusapu ulottuu meidän kaikkien saataville. Varsinkin joulukussa voimaan tuleva laki oikeudellisesta puhelinneuvonnasta ja jo voimassa oleva oikeusapuohjaus auttaa monia niin, että asiat selviävät ennen kuin tarvitaan konkreettisesti ulkopuolista apua. Joskus on helpompi kysyä puhelimesta neuvoa asiaan, joka on itselle tärkeä mutta tuntuu pieneltä murheelta maailman menojen keskellä. Silloin on hyvä, että voi soittaa ja selvittää askarruttavat kysymykset ennen kuin ne paisuvat ja muuttuvat vaikeiksi hallita.

LÄHTEET

Aarnio, S. 1999. Kodin lakitieto 1. Osapuolena oikeustoimissa. Porvoo: Wsoy.

Frände, D. 2005. Yleinen rikosoikeus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kemppainen, S. 2004. Oikeudenkäynnin käsikirja. Siviiliprosessit. Porvoo: Wsoy.

WS Bookwell Oy. 2004. Lakitiedon Pikkujättiläinen. Porvoo: Wsoy.

Lasola, M. 2009. Oikeusolot 2009. Katsaus oikeudellisten instituutioiden toimintaan ja oikeuden saatavuuteen. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Litmala, M. 2004. Lakiopas oikeudelliseen asioitiin. Juva: Wsoy.

Litmala, M. & Alasaari, K. 2005. Köyhäinavusta kansalaisoikeudeksi. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Litmala, M. & Alasaari, K. & Salovaara-Karstu, C. 2007. Oikeusapu-uudistuksen seurantatutkimuksen osaraportti II. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Oikeusavun käsikirja 2002.

Oikeusministeriö. 2007. Tietoa oikeusavusta.

Salovaara-Karstu, C. & Muttilainen, V. 2005. Asuntohäädöt 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Rantala, K. 2009. Oikeusolot 2009. Kotitalouksien velkaongelmat syksyllä 2008. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Tapani, J. & Tolvanen, M. 2004. Rikosvastuu ja sen toteuttaminen. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Duodecim-terveyskirjasto. 2009. Pahoinpitely. Saatavilla: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00312 (Luettu 5.11.2009)

Laki valtion oikeusaputoimistoista 2002/258

Maahanmuuttovirasto. 2008. Oleskeluluvat vuonna 2008.

Maanmittauslaitos. 2009. Mikä on kaupanvahvistus? Saatavilla:<http://www.kirjaamisasiat.fi/kaupanvahvistus> (Luettu 9.11.2009).

Oikeusapulaki 2002/257

Oikeuslaitos. 2009a. Tyytymättömyys oikeusapupäätökseen. Saatavilla:<http://www.oikeus.fi/5675.htm> (Luettu 3.11.2009).

Oikeuslaitos. 2009b. Millä tuloilla oikeusapu myönnetään. Saatavilla: <http://www.oikeus.fi/5651.htm> (Luettu 29.9.2009).

Oikeuslaitos. 2009c. Mitä on oikeusapuohjaus?. Saatavilla: <http://www.oikeus.fi/32542.htm> (Luettu 26.11.2009).

Oikeuslaitos. 2009d. Kiinteistöasiat. Saatavilla: <http://www.oikeus.fi/5884.htm> (Luettu 9.11.2009).

Oikeuslaitos. 2009e. Perheasiat. Saatavilla:<http://www.oikeus.fi/5897.htm> (Luettu 3.11.2009).

Oikeusministeriö. 2009. Mitä oikeusapu hakijalle maksaa. Saatavilla: <http://www.om.fi/Etusivu/Julkaisut/Esitteet/Oikeusapu/Mitaoikeusapuhakijallemaksaa> (Luettu 30.9.2009).

Poliisi. 2005. Lähestymiskielto. Saatavilla: [http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/ExternalFiles/lahestymiskielto_suomi_2009/\\$file/lahestymiskielto_suomi_2009.pdf](http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/ExternalFiles/lahestymiskielto_suomi_2009/$file/lahestymiskielto_suomi_2009.pdf) (Luettu 26.11.2009).

Poliisi. 2009a. rattijuopumuksen seuraukset. Saatavilla:<http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/249DD1BCBDEE9739C2256BC7002E46AC?opendocument> (Luettu 26.11.2009).

Poliisi. 2009b. Alkolukkoajokortti. Saatavilla: <http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/BDBFA53CAFE399BC22571000032A516?opendocument> (Luettu 26.11.2009).

Rikoslaki 1889/39

Tilastokeskus. 2009. Julkinen oikeusapu.

Työvoimatoimisto. 2007. Ulkomaalaisille annettava oikeudellinen neuvonta ja oikeusapu. Saatavilla:http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/07_julkaisu/thj377.pdf (Luettu 3.11.2009).

Ulkomaalaislaki 2004/301

Ulkomaalaisvirasto. 2004. Vuosikertomus 2003.

Väestöliitto. 2009. Mitä tarkoitetaan laittomalla uhkauksella? Saatavilla:http://www.vaestoliitto.fi/parisuhdetietoa_ammattilaisille/asiakastyon_lakitietoa/laiton_uhkaus

LIITTEIDEN LUETTELO

LIITE 1: Oikeusapuhakemus

LIITE 2: Ratkaisupyyntö

OIKEUSAPUHAKEMUS

OIKEUSAPUHAKEMUS

Hakijan henkilötiedot	SUKUNIMI ja etunimet	
	Henkilötunnus	Ammatti
	Osoite	
	Puhelinnumero(t) virka-aikana, faksinumero ja sähköpostiosoite	
	Perhesuhde ☐ Naimaton ☐ Avio-liitossa ☐ Avo-liitossa ☐ Rekisteröidyssä pari-suhteessa ☐ Leski ☐ Eronnut ☐ Asuu enllään	
Avio- tai avopuoliso/parisuhteen osapuoli	SUKUNIMI ja etunimet	
	Henkilötunnus	Ammatti
Asia, jossa etua pyydetään	Tuomioistuin / Eshutkintaviranomainen	
	Asian laatu	
	Hakijan asema pääasiassa: ☐ kantaja ☐ vastaaja ☐ hakija ☐ asian-omistaja ☐ epäilty/syytetty ☐ muu Vastapuolet / Muut asiaan osalliset	
Taannehtivuus	☐ Oikeusapua pyydetään taannehtivasti	Alkamispäivä
	lähtien koskemaan jo suoritettuja toimia, jotka ilmenevät Suoritettut toimet, joihin oikeusapu pyydetään ulottamaan	
	☐ oheisesta laskusta	☐ seuraavasta:
Hakijan ehdottama oikeudenkäyntiavustaja	SUKUNIMI ja etunimet	
	Ammatti	
	Osoite	
	Puhelinnumero(t) virka-aikana, faksinumero ja sähköpostiosoite	
Perustelut	Selostus syistä, joiden takia avustajan määräystä pyydetään oikeusapulaain 6 §:n 2 momentissa mainitussa asiassa	
Suostumus	☐ Suostun hakijan oikeudenkäyntiavustajaksi.	☐ Oikeusaputoimisto on selvittänyt avustajan suostumuksen.
	Paikka ja aika	Allekirjoitus
Päätösten tiedoksianto	☐ Oikeusapua koskevat päätökset lähetetään avustajalle. ☐ Hakija antaa suostumuksensa siihen, että oikeusapua koskevat päätökset lähetetään sähköisenä viestinä.	
Oikeusturvavakuutus	☐ Hakijalla on oikeusturvavakuutus. ☐ Vakuutusetu on myönnetty (päätos liitteenä). ☐ Vakuutusetua ei ole myönnetty (päätos liitteenä). ☐ Hakijalla ei ole oikeusturvavakuutusta.	
	Vakuutuslaitoksen nimi	
	Vakuutuslaitoksen korvausvelvollisuuden yläraja ☐ € ☐ Vakuutuksen omavastuuosuus € tai % kustannuksista	
Hakemuksen liitteet	☐ Vakuutuslaitoksen päätös ☐ Palkkakuitti/Palkkatodistus ☐ Tilite ☐ Verotustodistus ☐ Muut liitteet, mitkä:	

OIKEUSAPUHAKEUS

OIKEUSAPUHAKEUS
Hakijan selvitys taloudellisista oloistaan ja
elatusvelvollisuudestaan

2

1 HAKIJAN KUUKAUSITULOT

Ansio- tai yritystulot	Tulojen erittely				Yhteensä	€
Eläkkeet	Kansaneläke		Ansioeläke		Yhteensä	€
Pääomatulot	Korkotulot	Osinkotulot	Vuokratulot	Muut pääomatulot	Yhteensä	€
Elatusapu ja elatustuki	Elatusapu		Elatustuki		Yhteensä	€
Päivärahat yms. etuudet	Työttömyyspäivärahat			Opintotuki	Äitiyspäiväraha	€
	Sairausvakuutuspäiväraha		Tapaturmavakuutuspäiväraha		Elinkorko	Yhteensä
						€
Lapsilisä ja kotihoidontuki	Lapsilisä		Kotihoidontuki		Yhteensä	€
Muut tulot	Tulojen (esim. luontoisedut, apurahat, kuntoutustuki) erittely					€
						Yhteensä
						€
Verot	Säännönmukaisen ennakonpidätyksen*, ennakonkannon tai lopullisen verotuksen mukainen vero ja siihen liittyvät työntekijän lakisääteiset maksut kuukaudessa:					Yhteensä
						€
	* Tehdyn pidätyksen määrä lisätyn mahdollisella ennakonpidätyksen vähennyksellä.					Yhteensä
	Tulot verojen ja maksujen vähentämisen jälkeen:					€

2 AVIO- TAI AVOPUOLISON/REKISTERÖIDYN PARISUHTTEEN OSAPUOLEN KUUKAUSITULOT

Ansio- tai yritystulot	Tulojen erittely				Yhteensä	€
Eläkkeet	Kansaneläke		Ansioeläke		Yhteensä	€
Pääomatulot	Korkotulot	Osinkotulot	Vuokratulot	Muut pääomatulot	Yhteensä	€
Elatusapu ja elatustuki	Elatusapu		Elatustuki		Yhteensä	€
Päivärahat yms. etuudet	Työttömyyspäivärahat			Opintotuki	Äitiyspäiväraha	€
	Sairausvakuutuspäiväraha		Tapaturmavakuutuspäiväraha		Elinkorko	Yhteensä
						€
Lapsilisä ja kotihoidontuki	Lapsilisä		Kotihoidontuki		Yhteensä	€
Muut tulot	Tulojen (esim. luontoisedut, apurahat, kuntoutustuki) erittely					€
						Yhteensä
						€
Verot	Säännönmukaisen ennakonpidätyksen*, ennakonkannon tai lopullisen verotuksen mukainen vero ja siihen liittyvät työntekijän lakisääteiset maksut kuukaudessa:					Yhteensä
						€
	* Tehdyn pidätyksen määrä lisätyn mahdollisella ennakonpidätyksen vähennyksellä.					Yhteensä
	Tulot verojen ja maksujen vähentämisen jälkeen:					€

3 KUUKAUSITTAISET MENOT

Asumis- menot	Vuokra tai yhtiövastike (lämmitys- ja vesimaksuineen)		Omakotitalon tai vastaavan hoitomenot	
	Asuntolainan korot		Asumistuki ja -lisä	
	Asumismenot yhteensä (vuokra- tai omistusasunnon menot vähennettyinä asumistueella tai -lisällä):			
	€			
Lasten päivä- hoitomenot	Päivähoitomaksut			Yhteensä
				€
Elatusavut	Hakijan maksamat		Puolison maksamat	Yhteensä
				€
Muut välttämättömät menot	Ulosotto- suoritukset:	Hakijan maksamat	Puolison maksamat	Yhteensä
				€
	Velkajärjestely- asiassa tosiasialliset velanhoitomenot:	Hakijan maksamat		Yhteensä
				€
	Velkajärjestelyn mak- suehjeen mukaiset suoritukset velkojille:	Hakijan maksamat	Puolison maksamat	Yhteensä
				€
				Yhteensä
				€
Jos menojen yhteismäärä on 250 € tai sitä pienempi, merkitään rasti viereiseen merkkiruutuun. ->				Menot:
				☐ Menot eivät ylitä 250 €/kk
Muussa tapauksessa menoista vähennetään 250 € ja loppusumma merkitään kohtaan "Huomioon otettavat menot" ->				Vähennys menoista:
				- 250 €
				Huomioon otettavat menot:
				Yhteensä
				€

4 ASUNTO-OLOT

☐ Omistusasunto	☐ Asumisoikeus- asunto	☐ Vuokra-asunto	☐ Työsuhdeasunto	☐ Muu, mikä:	
					Huoneistotyyppi
					h+k/kk
					Huoneistoala
					m ²

OIKEUSAPUHAKEMUS

3

5 HAKIJAN VARALLISUUS JA VELAT

Varallisuus	Pankkitilit, määräaikaistalletukset (tiliotteet esitettävä), arvopaperit ja muu helposti realisoitava omaisuus		Verotusarvot yhteensä	€
	Kiinteä omaisuus tai asunto-osakkeet, maatilan koko		Verotusarvo	€
	☐ Käytetään perheen vakinaisena asuntona		Verotusarvot yhteensä	€
	Muu kiinteä omaisuus ja asunto-osakkeet, maatilan koko		Verotusarvot yhteensä	€
	Pesäosuus, osuus avoimessa yhtiössä ja/tai kommandiittiyhtiössä		Verotusarvot yhteensä	€
	Kulkuvälineet		Verotusarvot yhteensä	€
	☐ Auto on välttämätön työn tai työmatkojen kannalta		Verotusarvot yhteensä	€
	Muu varallisuus		Verotusarvot yhteensä	€
	Velat		Maksamatta yhteensä	€
	Perheen vakinaisena asuntona käytettävää omistusasuntoa varten otettu asuntolaina (hakijan osuus):		Maksamatta yhteensä	€
Auton hankkimista varten otettu laina:		Maksamatta yhteensä	€	
Muut velat		Maksamatta yhteensä	€	

6 HAKIJAN KANSSA SAMASSA TALOUDESSA ASUVIEN VARALLISUUS JA VELAT

Varallisuus	Kiinteä omaisuus tai asunto-osakkeet, maatilan koko		Verotusarvo	€
	☐ Käytetään perheen vakinaisena asuntona		Verotusarvot yhteensä	€
	Muu kiinteä omaisuus ja asunto-osakkeet, maatilan koko		Verotusarvot yhteensä	€
	Pesäosuus, osuus avoimessa yhtiössä ja/tai kommandiittiyhtiössä		Verotusarvot yhteensä	€
	Kulkuvälineet ja muut vastaavat esineet		Verotusarvot yhteensä	€
	☐ Auto on välttämätön työn tai työmatkojen kannalta		Verotusarvot yhteensä	€
	Muu varallisuus, mukaan lukien pankkitilit ja määräaikaistalletukset (tiliotteet esitettävä), arvopaperit sekä muu helposti realisoitava omaisuus		Verotusarvot yhteensä	€
	Velat		Maksamatta yhteensä	€
	Perheen vakinaisena asuntona käytettävää omistusasuntoa varten otettu asuntolaina (muiden kuin hakijan osuus):		Maksamatta yhteensä	€
	Auton hankkimista varten otettu laina:		Maksamatta yhteensä	€
Muut velat		Maksamatta yhteensä	€	

7 ELATUSVELVOLLISUUS

Lapset	Hakijan kanssa samassa taloudessa asuvat alle 18-vuotiaat lapset:	Lukumäärä	Hakijan kanssa samassa taloudessa asuvat 18 vuotta täyttäneet lapset, joita hakija tosiasiallisesti elättää:	Lukumäärä
--------	---	-----------	--	-----------

8 VAKUUTUS JA HAKIJAN ALLEKIRJOITUS

Tätä asiaa varten	☐ en ole hakenut oikeusapua muulta oikeusaputoimistolta.	☐ olen hakenut oikeusapua muulta oikeusaputoimistolta.	Vakuutan, että antamani tiedot ovat totuudenmukaisia ja ettei minulla ole muita tuloja tai varoja.
Oikeusavun saajana sitoudun ilmoittamaan oikeusaputoimistolle taloudellisissa olosuhteissani tapahtuneista muutoksista.	Hakijan allekirjoitus		
Päiväys (paikka ja aika)			

RATKAISUPYYNTÖ

RATKAISUPYYNTÖ

Oikeusputoimisto
täyttää ->

Saapumispäivä	Asiainumero
---------------	-------------

Tuomioistuim
täyttää ->

Saapumispäivä	Asiainumero
---------------	-------------

Oikeusputoimisto täyttää, jos
ratkaisupyyntö siirretään tuomio-
istuimen tutkittavaksi ->

Tuomioistuimen nimi

Hakija	SUKUNIMI ja etunimet		
	Ammatti		
	Osoite		
Asia	Asian laatu		
	Vastapuolet / Muut asian osalliset		
Oikeusapu- päätös	Päätöksen tehnyt oikeusputoimisto	Päätöksen päiväys	Asiainumero

	Pyydän, että tuomioistuin tutkii oikeusapupäätöksen.		
Perustelut	☐ Oikeusapu tulee myöntää hakemuksen mukaisesti. ☐ Käyttövarani on laskettu virheellisesti. ☐ Käyttövarani ovat niin vähäiset, ettei oikeusapumaksua tule periä. ☐ Omavastuu on laskettu virheellisesti. ☐ Asia ei ole vähäpätöinen. ☐ Oikeusavun antaminen ei ole selvästi tarkoituksetonta verrattuna siitä koituvaan hyötyyn. ☐ Asia on sellainen, että avustajan määrääminen on tarpeen. ☐ Hakijan esittämä avustaja on hylätty perusteettomasti. ☐ Palkkiota on peritty liikaa. ☐ Omavastuuosuus on määrätty liian suureksi. ☐ Muu syy.		
	Lisaperustelut		
Liitteet	☐ Oikeusapupäätös ☐ Muut liitteet, mitkä:		
Päiväys ja allekirjoitus	Päiväys (paikka ja aika)	Allekirjoitus	

Ratkaisupyyntö liitteineen on toimitettava oikeusapupäätöksen tehneelle oikeusputoimistolle. Ratkaisupyyntö voi lähettää myös sähköpostilla oikeusputoimiston virastopostilaatikkoon tai faksilla. Tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa ratkaisupyyntö voi tehdä siihen saakka kunnes pääasiassa annettu ratkaisu on saanut lainvoiman. Tuomioistuimen ulkopuolisissa asioissa ratkaisupyyntö on tehtävä 30 päivän kuluessa oikeusapupäätöksen tiedoksi saamisesta.

Oikeusputoimisto voi itse oikaista tekemänsä päätöksen. Jos aihetta oikaistuun ei oikeusputoimiston käsityksen mukaan ole, oikeusputoimisto siirtää ratkaisupyyntö asianomaisen tuomioistuimen tutkittavaksi. Tuomioistuin voi muuttaa oikeusputoimiston päätöstä niin ratkaisupyyntöä esittäneen eduksi kuin vahingoksi.